

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMEN ADAYLARININ
ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK
TUTUMLARININ İNCELENMESİ:
MALATYA İLİ ÖRNEĞİ**

Enes GÜN

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Mehmet İLKİM**

Yüksek Lisans Tezi – 2021

**T.C
MALATYA İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMEN ADAYLARININ ZİHİNSEL
ENGELLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ
(MALATYA İLİ ÖRNEĞİ)**

Enes GÜN

**Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Mehmet İLKİM**

**MALATYA
2021**

Kabul ve Onay Sayfası

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.1.1. Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar	3
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Spor.....	4
2.1.1. Sporun Fonksiyonları.....	4
2.2. Beden Eğitimi.....	5
2.3. Öğretmen.....	6
2.3.1. Öğretmenlik Mesleğinin Önemi	6
2.4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	7
2.4.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeninin Özellikleri	7
2.5. Beden Eğitimi ve Spor Tarihi	8
2.6. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Genel Amaçları	9
2.7. Beden Eğitimi ve Sporun Faydaları	10
2.7.1. Beden Eğitimi ve Sporun Fiziksel Gelişime Etkisi	10
2.7.2. Beden Eğitimi ve Sporun Psikomotor Gelişime Etkisi.....	10

2.7.3. Beden Eğitimi ve Sporun Zihinsel Gelişime Etkisi.....	11
2.7.4. Beden Eğitimi ve Sporun Sosyal ve Duyuşsal Gelişime Etkisi	11
2.8. Engelli ve Engellilik Kavramları.....	12
2.8.1. Engelliliğin Nedenleri.....	12
2.8.2. Zihinsel Engellilik	13
2.8.3. Zihinsel Engelliliğin Sınıflandırılması.....	14
2.8.4. Zihinsel Engelliliğin Nedenleri	15
2.8.5. Zihinsel Engelli Çocukların Genel Özellikleri.....	16
2.9. Tutum.....	19
2.9.1. Tutumu Oluşturan Ögeler	20
2.9.2. Tutumun İşlevleri	21
2.9.3. Öğretmen Tutumları	22
2.9.4. Öz Yeterlilik ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Öz Yeterlilikleri	22
2.9.5. Tutumların Ölçülmesi	23
2.9.6. Tutum Ölçekleri.....	23
2.9.7. Tutum ile Beden Eğitimi Arasındaki İlişki	24
2.10. Kaynaştırma Eğitimi.....	24
2.10.1. Kaynaştırma Eğitiminin Türleri	25
2.10.2. Kaynaştırma Eğitiminin Yararları	25
3. MATERYAL VE METOT	27
3.1. Araştırmanın Modeli.....	27
3.2. Evren ve Örneklem.....	27
3.3. Verilerin Toplanması	27
3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu	27
3.3.2. Tutum Ölçeği.....	28
3.4. Verilerin İstatiksel Analizi.....	28

4. BULGULAR.....	29
5. TARTIŞMA	38
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
6.1. Sonuç	43
6.2. Öneriler	44
KAYNAKLAR	46
EKLER.....	53
Ek-1: Özgeçmiş.....	53
Ek-2: Anket Formu.....	54
Ek-3: Araştırma İzin Belgesi	56
Ek-4: Etik Kurul Kararı.....	57
Ek-5: Anket Formu Kullanım İzni	58

TEŞEKKÜR

Öncelikle, akademik alanda ilerlemem yönünde beni teşvik eden ve bana her türlü desteği veren İnönü Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ahmet KIZILAY'a, bilgi ve birikimiyle her anlamda bana destek olan ve tezin her adımında yanımda olan danışmanım Doç. Dr. Mehmet ILKIM'a, çalışmalarım boyunca desteklerini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Hülya BERKTAŐ BİNGÖL'e, bilgi ve birikimlerinden yararlandığım tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Ayrıca eksik kaldığım konularda desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma ve ölçek uygulama anlamında yardımcı olan herkese, çalışmamıza katılan Spor Bilimleri Fakültesinin değerli öğrencilerine teşekkür ediyorum.

Sadece çalışmalarım zamanında değil, her an yanımda olan çok kıymetli aileme çok teşekkür ederken son olarak, tez sunumum sırasında jüriлик yapacak olan tüm hocalarıma değerlendirme ve katkılarından dolayı şimdiden teşekkür ederken çalışmamızın bilim ve akademik olarak hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Enes GÜN

Ocak - 2021

ÖZET

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Malatya İli Örneği

Amaç: Bu araştırmanın amacı, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylere yönelik tutum düzeylerini belirlemektir.

Materyal ve Metot: Bu çalışmada, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesine yönelik olarak nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Katılımcıların tutum düzeylerinin belirlenmesi için Büşra SÜNGÜ tarafından geliştirilen Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği (ZEÇYTÖ) kullanılmıştır. Ölçek, Covid-19 salgını sebebiyle Google Form yöntemi ile 168 öğrenciye (100 erkek, 68 kadın) uygulanmıştır.

Bulgular: Araştırma bulgularına göre, katılımcıların tutum puanlarının cinsiyet, engelli tanıdığı olma durumu, engellilerle çalışma deneyimi, sınıf ve bölüm değişkenlerine göre anlamlı fark bulunamazken ($p>0,05$); yaş, engellilerle ilgili ders alma durumu ve engellilerle çalışma isteği durumu değişkenlerine göre ise anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Sonuç: Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum puanları incelendiğinde bazı değişkenler açısından anlamlı fark görülse de bazı değişkenler açısından ise anlamlı fark bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Tutumlar, Beden Eğitimi Öğretmeni, Zihinsel Engelli Çocuklar

ABSTRACT

Development and Validation of the Pre-Service Physical Education and Sports Teachers' Attitudes Toward Children with Intellectual Disabilities: Malatya Example

Aim: The purpose of the current study was to examine the attitudes of physical education and sports teacher candidates' towards mentally disabled individuals.

Material and Method: In this research, descriptive scanning model, one of the quantitative research methods, was used to determine the attitude levels of physical education and sports teachers candidates towards mentally disabled children. In order to determine the attitude levels of the participants, the Attitude Scale for Mentally Handicapped Children (ZEÇYTÖ) developed by Büşra SÜNGÜ was used. The scale was applied to 168 students (100 males,68 females) using the Google Form method due to the Covid-19 outbreak.

Results: According to the findings of the research, there was no significant difference in the attitude scores of the participants according to gender, having a disabled person, working experience with disabled people, class and department variables ($p > 0.05$); However, a significant difference was found in the variables of age, taking lessons about disabled people and willingness to work with disabled people ($p < 0.05$).

Conclusion: According to the findings obtained from the study, when the attitude scores of physical education and sports teacher candidates towards mentally disabled children were examined, a significant difference was seen in terms of some variables, but no significant difference was found in terms of some variables.

Keywords: Attitudes, Children with Intellectual Disabilities, Physical Education Teacher

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ZEÇYTÖ	: Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği
ZEÇ	: Zihinsel Engelli Çocuklar
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
%	: Yüzde
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
IQ	: Intelligence Quotient (Zeka Katsayısı)
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)
BM	: Birleşmiş Milletler
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
OECD	: The Organisation For Economic Co-Operation And Development (İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı)
BESÖ	: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni
NASPE	: Amerikan Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği
IQ	: Intelligence Quotient

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 1. Katılımcıların Demografik Değerlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri.....	29
Tablo 2. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	30
Tablo 3. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	31
Tablo 4. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Zihinsel Engelli Bir Tanıdığı Olma Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	32
Tablo 5. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Zihinsel Engelli Çocuklarla Çalışma Deneyimi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	33
Tablo 6. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Zihinsel Engelli Çocuklarla İlgili Ders Alma Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	34
Tablo 7. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Zihinsel Engelli Çocuklarla Çalışmayı İsteme Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	35
Tablo 8. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölüm Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	36
Tablo 9. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	37

1. GİRİŞ

TUİK' e göre engelli; doğuştan ya da doğumdan sonra herhangi bir hastalık ya da kaza sonucunda bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal becerilerini kaybetmiş, normal hayatın şartlarına uyamayan bireylerdir (1).

Atala' ya göre zihinsel engellilik, “doğum öncesi, doğum anında veya doğum sebepleriyle zihinsel gelişim ve fonksiyonlarda meydana gelen sürekli yaşlanma, duraklama ve gerileme göstermesiyle beraber uyum davranışlarında gerilik ve yetersizlik gösteren sürekli durumdur” (2).

BM verilerine bakınca “Dünya nüfusunun yaklaşık %10' u özürdür. OECD ülkelerinde eğitim seviyesi düşük olan ülkelerde engellilik oranının yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca yoksulluk da engelliliğin sebepleri arasındadır. Dünya Bankası verilerine göre en yoksul ülkelerin nüfusunun %20' si herhangi bir engelli türüne sahiptir. OECD ülkelerinin çoğunda engelli kadınların nüfusunun engelli erkeklerin nüfusundan fazla olduğu görülmektedir (3).

Engelli oranları ve cinsiyete göre dağılımına bakıldığında Türkiye nüfusunun % 12.29' u engellidir. Sayı olarak yaklaşık 9.2 milyon kişidir. Cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadınların %11.10' u, erkeklerin ise % 13.45' i engellidir. Engellilik türlerine göre ise en yaygın olan %29.2 ile zihinsel engelliler yer almaktadır. En düşük oran ise %0.2 ile dil ve konuşma engeline sahip olanlar gelmektedir (4).

Beden eğitimi; kişinin fiziksel ve psikolojik sağlığını korumak amacıyla, fiziki becerilerini geliştirmek, bireyin özelliklerine uygun ve toplumsal çevrenin şartlarıyla farklılık gösteren, jimnastik, oyun ve benzeri spor dallarıyla iç içe çalışmalarını kapsayan etkinliklerdir (5).

İnceoğlu' na göre tutum kavramı genel anlamıyla kişinin etrafındaki herhangi bir olgu veya nesne ile alakalı tepki yönelimi anlamına gelmektedir. Diğer bir tanımla kişinin olay, olgu veya durum karşısında yapılması beklenen olası davranış biçimidir (6).

Gül engellilere yönelik tutumların, engelli çocuklara karşı yaklaşımları, davranışları, yapılacak hizmet ve düzenlemeleri belirlemesi anlamında üzerinde durulması gereken önemli bir konu olduğunu belirtmektedir (7).

Karataş' a göre bireyin karşılaştığı engelin temelinde, sahip olduğu engeli değil; engellilikten ortaya çıkan farklılığı bahane olarak gösteren çevrenin engelli bireye karşı geliştirdiği engelleyici tutumlar yatmaktadır.” (8).

1.1. Problem Durumu

Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarında farklılıklar var mıdır?

1.1.1. Alt Problemler

▪ Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?

▪ Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarında yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?

▪ Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarında zihinsel engelli bir tanıdığı olma değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?

▪ Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarında zihinsel engelli çocuklarla çalışma deneyimi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?

▪ Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarında zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders alma değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?

▪ Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarında zihinsel engelli çocuklarla çalışmayı isteme değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?

▪ Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarında bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?

▪ Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarında sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarının incelenmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Literatürde yapılan çalışmalara baktığımızda öğretmen adayları veya öğretmenlerin, zihinsel engelli veya diğer engelli grubundaki öğrencilere yönelik tutum puanları arasında bazı değişkenlere göre anlamlı fark görülse de bazılarında ise anlamlı fark bulunamadığı gözlenmiştir.

Araştırmadan elde ettiğimiz bulguların, öğretmen ve öğretmen adaylarının engellilere yönelik tutumlarına olumlu yönde ve etkili derecede etki edeceği düşünülmektedir. Literatürü incelediğimizde de beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli öğrencilere yönelik tutumlarıyla ilgili araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmanın da bu konuyla ilgili literatüre ve yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

- Araştırmanın amacını gerçekleştirecek verileri toplamada uygun araç olarak ölçek kullanılmıştır.
- Ölçeklerde yer alan soruların katılımcılar tarafından anlaşılır olduğu varsayılmaktadır.
- Katılımcıların ölçek maddelerini tam ve doğru anladıkları ve verdikleri cevapların gerçek düşünce ve fikirlerini yansıttığı varsayılmaktadır.
- Seçmiş olduğumuz örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

- Çalışma 2019-2020 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Çalışma Malatya ili, İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri ile sınırlıdır. Çalışma yaşları 18 üstünde olan 100'ü erkek, 68'i kadın toplam 168 öğrenci ile sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor

Çelik' e göre spor kavramı; insan bedeninin pozitif anlamda gelişmesini sağlamakla beraber, sporsal faaliyetlerle beraber bireyin kişiliğini ve çevresine karşı sahip olduğu tutumları etkileyen bir anlam taşır (9).

Erdemli' ye göre ise sporun bazı özellikleri vardır. Bunlar özellikler,

- İnsanın ana özelliklerinden olması,
- Spor yapan kişiden maksimum performans beklemesi,
- Sporda mükemmelleşme duygusunun sporcuyu yönlendirmesi,
- Bir çevre olayı olması,
- Yapıldığında sporcuya mutluluk vermesi,
- Bir ahlak türü olması,
- Ruhsal, sosyal ve bedensel bir olay olması,
- Devamlı yapılması gibi özellikler olduğu için diğer oyunlardan farklı olan bir etkinliktir (10).

Fişek ise sporun; kişinin doğa ile mücadelesi sonucu elde ettiği temel kazanımları ve mücadele yöntemlerini boş zamanlarında bireysel veya toplu olarak barışçı bir şekilde ve o yöntemlere benzer hareketlerle oyun oynama, boş zamanı değerlendirme ve günlük stresten uzak kalmak amacıyla kullanılmasına dayalı estetik, teknik, fiziksel bir yarışma ve toplumsal bir süreç olduğunu belirtmektedir (11).

Asıl amacı sağlıklı hayat, eğlenmek, yarışmak, meslek, reklam veya hobi olan sporun diğer önemli amaçları da kişiler ve toplumlar arası iletişimi sağlayan ana etkenlerden biri olması yönüyle çok önemli olduğu belirtilmektedir. Sporun en önemli faktörü insandır. Bu yüzden, sağlıklı bir gelecek yetiştirmek için, toplumsal dayanışmayı desteklemek için veya iş anlamında toplumun daha verimli olması açısından çok önemli bir faktör konumundadır (12).

2.1.1. Sporun Fonksiyonları

Sporun üç fonksiyonu vardır: bireye özgü fonksiyonlar, çevreye özgü fonksiyonlar, topluma özgü fonksiyonlar (13).

a. Bireye Özgü Fonksiyonlar

Sporun tüm amaç ve çalışmaları bireylerin üzerinden meydana gelir. Toplumsal, kültürel ve çevresel amaçların gerçekleşmesi, tamamen kişinin gerekli eğitimi alması ve becerilerini yeterli derecede geliştirmesi gerekir. Kişi kaliteli olursa, başta toplum olmak üzere beş evrensel konuda kalite selde edilmiş olur. Kişinin kalitesinin düşük olması, çevrenin de kalitesiz olmasına sebep olur (13).

Bu ve diğer çalışmalardan da anlaşılacağı üzere sporun bazı ortak özellikleri vardır: Özgüven, bireysel gelişimle beraber fiziksel, bilişsel, psikolojik, duyuşsal, sosyal ve ahlak bakımından gelişimdir (13).

b. Çevreye Özgü Fonksiyonlar

Sporun çevreyle olan ilişkisinde pozitif yanlarıyla beraber negatif yanları da vardır. Sporun her ne kadar birçok alana olumlu etkileri olsa da, teknolojinin gelişmesiyle olumsuz etkileri de ortaya çıkmaktadır (14).

1896' daki olimpiyatların yapılmasıyla beraber sporun çevre üzerindeki negatif etkileri kendini göstermeye başlamıştır. Özellikle 1970' lerde bu etkisini arttırdığı için, 1972 Münih Olimpiyatları' nda Komite, yarışmalara katılacak ülkelerin komitelerinden, ülkelerinde olimpiyat parkı yapmasını ve 'tahrip edilmemiş çevrede sağlıklı müsabaka' adıyla bir araya gelmelerini istemiştir (14).

c. Topluma Özgü Fonksiyonlar

Her insan toplumun bir üyesi olduğu için toplumun da üyelerini eğitip geliştirme gibi bir hakkı vardır. Buna karşın insanlar da toplumun sahip olduğu değerlerini öğrenmek ve uygulamak durumundadır. Böylece toplum ve kişi arasındaki ilişki başlar ve bu ilişki ile beraber bazı değerlerin meydana gelmesi ve bu değerlerin sürekliliğini koruması söz konusu olur. Spor ile beraber kişinin kendini ifade etme anlamında özgüveni artar ve kişinin sosyalleşmesi açısından gelişmesine katkıda bulunur (15).

2.2. Beden Eğitimi

İnal' a göre ise beden eğitimi; kişilerin bedensel ve psikolojik sağlığını korumak, fiziksel becerilerini geliştirmek, kişinin tüm özelliklerine uygun ve toplumsal çevrenin şartlarıyla ilişkili farklılık gösteren, jimnastik, oyun oynama vb. sporla iç içe çalışmaların hepsini içine alan, kapsamlı etkinlikler olarak tanımlanmıştır (16).

Başka bir ifadeyle, bireyin fiziksel aktivitelere katılım sağlayarak beden eğitiminin amaçlarının gerektirdiği fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel değişim ve gelişme gösterme sürecine beden eğitimi denir (17).

2.3. Öğretmen

Öğretilecek teorik bilgi tabanı üzerinde çalışarak, kişinin ve toplumun hayatını daha sağlam bir hale getiren, kişideki davranış değişikliklerinin oluşmasına yardımcı olan kişidir (18).

Bir sanat biçimi olan öğretmenliği yürüten kişiler, öğrenme ve öğretme sürecinin başarılı olması için şimdiye kadar eğitim anlamında kazandığı bilgileri, kişiliği ile birleştirerek öğrencilere sunmalıdır. Gerçek manada insanlar ile ilgili çalışmayı gerektiren öğretmenlik, aynı zamanda öğretmenden rahatça kontrol edilemeyen tutum ve eğitim anlamındaki beklentiler gibi değişkenlerin bulunmasını ister. Bundan dolayı, teknik bilgi ve beceriyle beraber tecrübelerinden de faydalanır. Öğretmenlerin tek tip olması söz konusu değildir. Her öğretmen ayrı bir tipi temsil eder (18).

2.3.1. Öğretmenlik Mesleğinin Önemi

Genç nesillerin; iyi bir eğitim görüp yetişmesi ve geleceğe daha güvenle hazırlanması için öğretmenlik mesleğinin görev ve sorumluluklarını yerine getiren öğretmenler tarafından yetiştirilmesi çok önem arz eder (19).

Bir ülkedeki en üst basamaktakilere en alt basamaktakilere kadar olan tüm yönetici, idareci veya bürokratlarından, doktorlar, hakimler gibi insanlar için önem arz eden meslek gruplarının tamamını veya diğer tüm meslek kategorilerinde yer alan herkesi yetiştirenlerin yine öğretmenler olduğu unutulmamalıdır (20).

Öğretmenlik en çok insan yetiştirme mesleği olarak ön plana çıkar. Bu meslek, insanları ilim, ahlak, din ve bunlar gibi manevi değerlerin kazandırılması anlamında yetiştirdiği için çok önemli bir konumdadır (20).

Öğretmenlik mesleğinin 'kutsal meslek' olarak bilinmesinin sebebi budur. Çünkü bütün insanları eğiten kişiler öğretmenlerdir ve öğretmenler dünyanın öğretmenidir denilebilir. Bu yüzden insanlar bir nevi öğretmenlerinin eserleridir (20).

2.4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, okul öncesi, ilk ve ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor dersleri ile okul içi ve okul dışı etkinlikleriyle ilgili öğretim ve yönetim görevlerinden sorumlu bir uzmanlık mesleğidir (21).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni; yaptığı işin kutsallığının farkında olan, fanatik düşünceleri bulunmayan, eğitim ve öğretimi Türk Milli Eğitim Sistemi' ne göre uygulayan, politik konulardan ve reklamını yapmaktan kaçınan, hür düşünen ve söyleyen, Atatürk ilke ve inkılaplarına uyan, doğruluk ve dürüstlük kavramını karakterine yansıtan kişi olarak tanımlanmaktadır (22).

Öğretmenlerin; beden eğitimi ve sporun, psikolojik, bilişsel ve sosyal anlamda istenilen sonuçları elde edebilmesi için etkili çalışma yapması gerekir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri diğer öğretmenlerle karşılaştırıldığında, öğrencilerle daha yakın iletişim sağladığı için onları daha fazla etkileme şansına sahiptirler. Çünkü öğretmenler, öğrencilerin en fazla takip edip sevdiği ve güvendiği kişilerin başında yer alır (23).

Demirhan'a göre beden eğitimi ve spor öğretmenin görevleri; insanların fiziksel ve zihinsel becerilerini geliştirmek, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin öğretim yapılacak kurumlarda yapılmasını sağlamak, bunu yaparken de çevrenin ve öğrencinin şartlarını göz önünde bulundurmadır (24).

2.4.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenin Özellikleri

Beden eğitimi ve spor öğretmeni çalıştığı yerde spor kıyafetleri ile bulunabildiği için diğer kişilere göre daha çok göze batarlar. Bu sebeple beden eğitimi ve spor öğretmeni, her anlamda öğrencilere ve çevresine model olacak şekilde davranış göstermelidir. Bu davranışlar pozitif olursa dönüt olarak da pozitif sonuçlar elde eder. Aynı şekilde kaliteli bir eğitim ve verimli ders de pozitif sonuçlar doğurur (25).

a. Fiziksel Özellikler

Beden eğitimi ve spor öğretmeni öğrencilerle çoğu zaman aynı ortamda olduğu için öğretmenin davranışları, öğrencilerinden saygı görmesi, sevilmesi için oldukça önemlidir. Dış görünüşü çocuklara model olabilmelidir. Vücudunu iyi kullanabilmekle beraber çeşitli kabiliyetlere sahip olması, sporsal çalışmalarda başarı göstermesi, öğretme yeteneği bakımından iyi bir derecede bulunması gerekir (25).

b. Zihinsel Özellikler

Beden eğitimi ve spor öğretmeni, düşüncelerini aktarırken özgüvenli olabilmeli ve kendini organize ederken yarar sağlamayı benimsemelidir. Derste vereceği bilgiyi, öğrencilerin zihinsel ve diğer şartlarını göz önünde bulundurarak öğretebilmelidir. Çünkü beden eğitimi ve spor dersi, fiziksel zekanın parçalarından biridir. Bunlarla beraber öğretmenin sadece öğretmen olduğu için değil, aynı zamanda özel bir kişi olarak da öğrencilerinden saygı görmesi gerekir (25).

c. Sosyal Özellikler

Beden eğitimi ve spor öğretmeni öğretim ortamında öğrenci ve diğer kişilerle sağlıklı bir iletişime sahip olmalı ve girdiği ortama ayak uydurma konusunda zorluk yaşamamalıdır. Bu durum onun, öğrencileri ve diğer kişilerden değer görmesini sağlar ve iyi bir örnek olur. Öğrencilere onların üzerinde olduğunu göstermeye çalışmamalı, onlara karşı baskı göstermeden rehberlik etmelidir. Başka bir deyişle öğretmen; öğrencilerini güdüleyen, kişiliğini koruyan, ilişkisi sağlıklı olan, bunları yaparken de disiplini elden bırakmayan, öğrencilere sevgi gösteren bir karakter olmalıdır (25).

d. Ruhsal Özellikler

Öğretmenlik yapacak insanların bu işi yaparken kararlı olması, öğrencilere karşı her anlamda ölçülü olması ve onlar arasında ayrımcılık yapmaması, yaptığı işin ve yaşının gerekliliklerinin farkında olması, sabırlı, hoşgörülü ve soğukkanlı davranışlara sahip olması, verimli bir eğitim-öğretim ortamı açısından çok önemlidir. Bu özellikler, öğrencilerin de beklentilerine cevap verebilir (25).

2.5. Beden Eğitimi ve Spor Tarihi

Beden eğitiminin okullarda ders anlamında ilk defa Tanzimat Dönemi'nde yer almıştır (26).

Türkiye'de ise modern anlamdaki ilk spor faaliyetleri 1869' da Galatasaray Lisesi' nde görev yapan Fransız öğretmenlerinin jimnastiği ülkemize getirmesiyle başlamıştır (27).

O zamanda Galatasaray Lisesi' nde öğrenci olan Selim Sırrı Tarcan, İsveç' e gidip beden eğitimi alanında eğitim görmüş ve 1909' da beden eğitiminin bilimsel manada Türkiye' de başlamasında etkili olmuştur (28).

Büyük mücadelelere sahne olan ve kazanılan Kurtuluş Savaşı'ndan sonra tüm yurttaki gelişme anlamında çalışmalar başlatılmış ve eğitim anlamındaki modernleşmenin öncüsü olan dönemin Milli Eğitim bakanı Safa Bey' in liderliğinde 'Bilimsel Heyet' adı altında toplanan grubun yaptığı çalışmalarla, bireylerin beden eğitimi konusunda gelişmelerini sağlamak için 1923'te beden eğitimi öğretmen okulunun açılmasını kararlaştırmışlardır. 1932'de Ankara'da bulunan Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü'nde okuyup öğretmen olan öğrenciler o günün zor şartlarına rağmen ülkenin dört bir yanına dağılarak beden eğitimi dersini tüm ülkeye yaymaya çalışmışlardır (29).

Şakar, Türkiye'de 1932 ile 1982 seneleri arasında beden eğitimi öğretmenliği mesleğinin büyük bir değer kaybı yaşadığı söylenilebilir. Bu durumun sebebi olarak; ülkede öğretmen ihtiyacının artmasından dolayı ve bu açığın kapatılması için eğitim anlamında gerekli donanıma sahip olamadan mezun edilen ve tecrübesiz olan genç öğretmenler, siyasal, sosyal, ekonomik ve farklı ideolojilerden dolayı beden eğitimi bölümlerinde ortaya çıkan kaos ortamı gibi sebepler gösterilebileceğini belirtmiştir. 1982'de ise beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarını yetiştirme sorumluluğunun yeniden üniversitelerde olması yönünde alınan karar her ne kadar olumlu bir gelişme olsa da tamamen düzelmediği belirtilmiştir (28).

2.6. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Genel Amaçları

Beden eğitimi ve spor eğitimi alan bir birey;

- Bazı fiziksel becerileri kazanır.
- Beden eğitimi ve sporla beraber bireyin sosyal becerileri gelişir.
- Çeşitli aktivitelerde hareket kavramına özgü teknik ve taktik bilgileri uygular.
- Çeşitli aktivitelerde hareket kavramına özgü teknik ve taktik bilgileri uygular.
- Sağlığı korumak için sporsal etkinliklere katılımda devamlılık sağlar.
- Fiziksel aktivitelerde, hareket kavramlarını uygular.
- Beden eğitimi ve sporla beraber otokontrol becerilerimizin gelişme göstermesini sağlamak,
- Fiziksel aktivitelerde, hareket kavramlarını uygular.
- Beden eğitimi ve sporla ilgili değerleri ve kültürü tanımayı sağlar (30).

2.7. Beden Eğitimi ve Sporun Faydaları

Arıcı sporun kişiye ;

- Belirli bir plan ve programa göre çalışmayı,
- Çalışmalara aynı arzu ve inançla devam etmeyi,
- Arkadaşlığı, sevgiyi, saygıyı, liderlik yapmayı, takdir ve teşekkür etmeyi,
- Topluma ve çevresine güven vermeyi,
- Sorumluluk almayı, aynı amaçlar için beraber hareket etmeyi öğrettiğini belirtmektedir (31).

2.7.1. Beden Eğitimi ve Sporun Fiziksel Gelişime Etkisi

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri; bireylerin obezite, kalp ve dolaşım sistemi sıkıntılarının çözülmesinde, çeşitli sakatlıkların iyileşme sürecindeki faydaları anlamında önemli rol oynar. Bu faaliyetlerin temelinde becerilerin geliştirilmesi vardır. Bu yüzden insanların tam anlamıyla gelişmesini sağlayan etkenlerden biri de beden eğitimi ve spor faaliyetleridir (32).

Doğu ve arkadaşlarına göre ise, amacı kişilerin fiziksel gelişimini sağlamak olan tek alan beden eğitimi ve spordur. Hareket etmek insanın özünde vardır ve bu hareketi oluşturan ana etmenler kaslar ve kemiklerdir. Bu kas ve kemikler, hareket sayesinde daha da gelişir. Beden eğitimi ve spor, kuvvet gerektiren durumlarda kişiyi daha güçlü bir hale getirir. Kurallara uygun ve ölçülü yapıldığı takdirde, fiziksel gelişimle beraber vücudundaki tüm iç organlarının da olumlu yönde gelişmesini sağlar. Böylelikle vücut, her türlü duruma karşı hazırlıklı olur. Beden eğitimi ve spor ayrıca, aşırı kilo problemlerinin çözümünde yardımcı olur, dolaşım sistemi ve kalp fonksiyonlarının daha iyi çalışmasını sağlayarak yaşanmış veya yaşanacak hastalıkları atlattırma yardımcı olur (33).

2.7.2. Beden Eğitimi ve Sporun Psikomotor Gelişime Etkisi

Beden eğitimi ve sporun asıl amacı ve görevi kişinin psikomotor alanında da gelişmesini sağlamaktır. Başka bir ifadeyle, tüm hedeflerden önce bireyin sinir-kas sistemi koordinasyonunun gelişmesini sağlamaktır (34).

Psikomotor gelişim, kişinin hayatı boyunca süren ve motor becerilerinin gelişimi veya yeni becerilerin elde edilmesini hedefleyen bir kavramdır (35).

Psikomotor gelişim demek, genellikle vücudun koordinasyonu ile kontrolünün gelişimi anlamında değerlendirilir. Psikomotor gelişim görülen kişinin hareketleri daha estetik, kolay ve etkili olur. Burada asıl amacı sporsal faaliyetlerden ziyade, bireyin her yönüyle gelişmesini sağlamaktır. Fakat okula yeni başlayan bireylerin gördüğü spor eğitimlerindeki beceriler, o kişinin değerlendirilmesi anlamında kolaylık sağlar ve o dönemdeki beden eğitimi ve spor dersi amaç olmaktan çok araç görevi de üstlenebilir (36).

2.7.3. Beden Eğitimi ve Sporun Zihinsel Gelişime Etkisi

Senemoğlu' ya göre zihinsel gelişim, kişinin toplumu ve dünyayı anlamasını sağlayan, aktif olan bilişsel etkinliklerdeki gelişimidir. Bu gelişim, doğumdan sonra başlayıp yetişkinlik dönemine kadar devam eden, kişinin dünyayı tanıma yöntemlerinin gittikçe karışık ve etkili hale geldiği süreçtir (37).

Beden eğitimi ve spor dersinin amacı öğrencilerin iletişim kurma, merak etme, araştırma, zihinsel becerilerini geliştirme ve kültürel anlamda eğitilmesini ve bilgilendirilmesini sağlamak olmalıdır. Beden eğitimi ve sporun, eğitimin kopmayan bir dalı olması için bu amaçları uygulamaya çalışması gerekir (38).

İnsanın beyni ile kasları arasındaki uyumun sağlanması için fiziksel beceriler çok önemli rol oynar. Kendiliğinden meydana gelmeyen becerileri öğrenme işi, kişinin uğraş göstermesi ve zihinsel anlamda hazır olmasına bağlıdır. Düşünme kavramını ise yalnızca fiziksel becerilerin öğrenilmiş olması oluşturmaz (33).

2.7.4. Beden Eğitimi ve Sporun Sosyal ve Duyuşsal Gelişime Etkisi

Senemoğlu' na göre, toplumun bir parçası olan kişilerin kendisinden beklenen davranışları uygulaması, kişinin çeşitli kuralları benimsemesi gerekir. Bu kurallardan bazıları kişiler arası pozitif iletişimi sağlayabilmek, insanlarla geçinmede sorun yaşamamak, kimseyi kırmamak vb. topluma adapte olunan davranışlardır (37).

Bireylerin sosyal ve duygusal anlamda gelişmesi, duyuşsal anlamda gelişmesi ile bağlantılıdır. Kişinin iç ve dış dünyasından etkilenmesi sonucu meydana gelen, genelde üzüntü hissetme veya hoşlanma gibi verdiği tepkilere duygu denilmektedir. Bunlardan bazıları mutluluk, endişe etmek, üzülme, ağlamak, gülmek ve sevinmek gibi tepkilerdir. Bireylerin hayatındaki kişilere karşı sahip olduğu davranışlar, iletişim ve duygular, sosyal gelişimi ile ilgilidir. Sosyalleşme kavramı ise, kişinin içinde bulunduğu çevrenin

kültürüne ve diğer kurallarına uygun hareket etme sürecidir ve bu süreç kişinin doğumundan ölümüne kadar sürer (35).

Beden eğitimi ve spor çalışmalarının her biri toplumsal anlamda bir tecrübe yerine geçer ve genellikle duygulardan oluşur. Beden eğitimi ve sporun olumlu yönlerinden birisi kişinin duygularını rahatça ifade etmesini sağlamaktır. Beden eğitimi ve spor ile beraber, olumsuz tepkilerden olan sinirlenme, kıskanma, çekingenlik ve benzeri duyguların kontrol edilmesine yardımcı olur (39).

2.8. Engelli ve Engellilik Kavramları

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun 3/c maddesine göre engelli, "doğuştan ya da sonradan herhangi bir kaza ya da hastalık sonucunda meydana gelen fiziksel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal becerilerini farklı derecelerde kaybetmesi sebebiyle normal hayatın gereklerine uymama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek gibi hizmetlere ihtiyaç duyan kişi" dir (40).

Başka bir tanımda ise engelli, "herhangi bir sebeple ve hangi derecede olursa olsun fiziksel, zihinsel ve ruhsal yeteneklerinde bir eksiklik veya bozukluk olan kişi" olarak ifade edilir (41).

Engellilik ise; psikolojik, fizyolojik veya anatomik anlamda yapısal ve fonksiyonel yetersizlik, kayıp veya anormallik sonucunda, normal bir kişinin yapabileceği aktiviteleri, sınırlı ya da tam olarak yapamama durumudur (42).

Başka bir ifade ile engellilik, "doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucunda zihinsel, bedensel, sosyal, duygusal ve ruhsal yeteneklerinden birinin veya daha fazlasının, farklı derecelerde kaybedilmesi neticesinde, sosyal yaşama adapte olması ve günlük ihtiyaçların karşılanmasında zorluklarla karşılaşılması, korunma, bakım, rehabilitasyon ve desteğe genel anlamda ihtiyaç duyulması" olarak ifade edilir (41)

2.8.1. Engelliliğin Nedenleri

Engelliliğin nedenleri doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası nedenleri olmak üzere üçe ayrılır (42).

a. Doğum Öncesi Nedenler

Annenin hamilelik süresince sağlıksız beslenmesi, alkol ve sigara gibi zararlı maddelerin kullanılması, kan uyuşmazlığı, annenin fazla doğum yapması, doğum için 17 yaş altında veya 35 yaşın üstünde olması, travmatik kazalar, annenin zararlı ışıklara ve radyasyona maruz kalması, annede önceden bulunan hastalıklar vb. (42).

b. Doğum Sırası Nedenler

Erken doğum, geç doğum, çocuğun oksijensiz doğması, ters doğum, doğumu uzman olmayanların yaptırması vb. (42).

c. Doğum Sonrası Nedenler

Çocuğun gerekli testlerinin, aşılarının ve sağlık kontrollerinin yapılmaması, ateşli hastalıklar, çevresel sorunlar vb. (42).

2.8.2. Zihinsel Engellilik

Zihinsel engelliliğin ilk tanımlarına Mısır Thebes yazıtlarında rastlanmış ve bu yazıtlarda zihinsel engelliliğin, “beyin hasarı sebebiyle ortaya çıkan akıl sakatlığı” olduğundan bahsedilmektedir.

Fakat günümüzde kompleks bir özelliği olan zihinsel engellilik hakkında net bir tanım bulunmasa da farklı alanlardaki araştırmacılar kendi alanlarına göre tanımlamalar yapmıştır. MEB zihinsel engelliği şöyle tanımlamaktadır: Doğum öncesi, doğum sırası ya da doğumdan sonra çeşitli nedenlerden dolayı zeka, beyin gelişimi ve fonksiyonlarında meydana gelen sürekli duraklama, yavaşlama ve gerileme göstermesi sonucunda etkili ve uyumlu davranışlarda durgunluk ve yetersizlik gösterme durumudur (43).

Çoban ise zihinsel engelliliği; doğumdan önce, doğum anında ve doğum sonrasında sinir sisteminde oluşan bazı nedenlerden kaynaklı ve bireyin zihinsel gelişim ile becerilerinin gerilemesine neden olan, davranışlarının akranlarına göre uyum konusunda ilerlemesini engelleyen, bireyi sosyalleşme ve akademik konularda eksik duruma düşürmesi olarak belirtmektedir (44).

2.8.3. Zihinsel Engelliliğin Sınıflandırılması

a. Hafif Derecedeki Zihinsel Engelliler

IQ puanı 50 – 55 ile 70 arasında olan ve eğitilebilir zihinsel engelli kişilerdir. İlkokul dönemine kadar bu gruptaki kişiler belirti göstermezler. Normal bireylere en yakın olan gruptur. Zihinsel engellilerin % 89' unu bu gruptakiler oluşturur. Sosyal hayata uyum konusunda büyük sorun yaşamazlar. Bu gruptaki bireyler normal okulların özel sınıflarında eğitim görürler. Okuma-yazma, matematiksel beceriler gibi temel becerileri daha geç sürede öğrenirler. İleri dönemlerde kısmi veya tamamen desteklenerek mesleki gelişimlerini tamamlayabilirler (45).

b. Orta Derecedeki Zihinsel Engelliler

IQ puanı 35-40 ile 50-55 arasında olan ve öğretilebilir zihinsel engelli bireylerdir. Zihinsel engellilerin % 6.5' ini bu gruptakiler oluşturur. Okuma-yazma, konuşma, sosyalleşme, matematiksel becerileri daha geç öğrenirler. Kelime hazineleri düşüktür. Zeka yaşları 6-8.5 arasındadır. Gelişimleri, normal bireylere göre farklılık gösterir. Basit becerileri öğrenirken motor becerilerini daha zor öğrenirler. Destek hizmetleri ve rehberlik edecek kişiler olmadıkça tek başlarına hayatlarını idame ettirmeleri çok zordur. Yetişkinlik çağında önceki dönemlerine nazaran daha zor bir hayat sürerler. Zaman geçtikçe akranları ile arasındaki becerileri uygulama anlamında mesafe artar ve destek ihtiyacı artar. Bu bireylerde Frajil X Sendromu, Pradder-Willi Sendromu, Down Sendromu veya Otizm görülebilmektedir (45).

c. Ağır Derecedeki Zihinsel Engelliler

IQ puanı 20–25 ile 35–40 arasında olan kişilerdir. Bu gruptaki çocukların neredeyse tamamı doğum anı ya da doğumdan hemen sonra belirti gösterirler. Sadece zihinsel bir engel değil, ayrıca motor becerisi ve konuşma becerilerinde de engellilik meydana gelmektedir. Gördükleri eğitimle birlikte basit olan motor becerilerini ve konuşma, okuma gibi becerileri kazanabilirler. Kelime ve işaretlerden bazısını anlayabilme yeteneğine sahip olan bu bireyler en çok öz bakım becerileri ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitilmelidir (45).

Genelde doğum anı ya da sonrasındaki sebeplerden dolayı fark edilen bu gruptaki bireyler hayatları boyunca başkalarının desteğine ve bakımına ihtiyaç duyar. Bazı eğitimlerle bazı becerileri yapabilirler. Tehlikelere karşı kendilerini koruyamazlar.

Alzheimer ve Demans, Lesch-Nyhan Sendromu, Fenilketonüri ve Cri-Du-Chat (Kedi Ağlaması) Sendromu gibi durumlar genellikle bu grup bireylerde görülür (45).

d. Çok Ağır Derecedeki Zihinsel Engelliler

IQ puanı 20-25 veya daha düşüktür. Zihinsel engellilerin %1.5' ini bu gruptakiler oluşturur. Doğuştan bedensel engelliğine de sık rastlanılan bu gruptaki bireylerin uzun süre yaşamadığı iddia edilir. Motor becerileri yok denecek kadar düşüktür. Tam bir desteğe ihtiyaçları vardır. Tıbbi olarak da desteğe ihtiyaç duyarlar. Sınırlı da olsa tek kelimeden oluşan ifadeleri kullanabilirler. Bütün zihinsel engelli bireylerde, yaş ilerledikçe becerilerinde gerileme olur. Bakım ihtiyaçları artar (46).

2.8.4. Zihinsel Engelliliğin Nedenleri

a. Doğum Öncesi Nedenler

- Gebelikte annenin beslenmesine dikkat etmemesi.
- Annenin kontrolsüz ilaç kullanması .
- Çocukların zihinsel ve fiziksel özelliklerini olumsuz etkileyen alkolün alınması (aşırı alkol kullanımına Fötal Alkol Sendromu denir. ABD ve gelişmiş diğer bazı ülkelerde çocukların zihinsel engelli doğmasının en büyük sebebi aşırı alkoldür) (46).
- Hamilelik döneminde anne enfeksiyon rahatsızlıkları (frengi, kızamıkçık, sarılık vb.) geçirirse, çocukta aynı şekilde zihinsel engellilikle beraber körlük, sağırılık, kronik rahatsızlıklar vb. pelvisin durumlar ortaya çıkar (46).
- Hamilelik döneminin özellikle ilk üç ayında annenin aşırı radyasyona maruz kalması da zihinsel engellilik ve başta kanser olmak üzere diğer hastalıkların sebebidir.
- Annenin yaşının 20' den küçük, 35' ten büyük olması.
- Kromozoma sayısının 46 olması gerekirken 47 olması ve bireyin Down Sendromlu olarak doğması (46).
- Gene Bağlı Engeller: Metabolik bozukluklar; metabolik bir bozukluk
- (Phenylketonuria), ilk defa 1934' te Follino tarafından keşfedilmiştir. İdrarda fenilpirüvik asidin çıkmasıyla belirlenen ve önemli ölçüde zekâ geriliğine sebep olan bir hastalık olarak tanımlanır. ABD ve Avrupa ülkelerinde görülme sıklığı 1/100000-1/200000 iken ülkemizde 1/700000' dir. Proteinlerin yapısında yer alan elzem aminoaitlerinden fenilalanin normalde phenillanın hidroksilaz enzimi aracılığı ile tirozine

dönüşmektedir. Hidroksilaz enziminin yokluğunda fenilalanin tirozine dönüştürülememekte, kanda fenilalanin ve yıkım ürünleri yükselmektedir. Böylece, sinirlerde ve beyinde hasar meydana gelir. Bu bireylerin fiziksel görünüşü sarışın, mavi gözlü ve açık tenlidir. Endokrin Bozukluklar; hipotiroidizm tiroid bezinin işlev yetersizliğine bağlı olarak meydana gelmiş bir endokrin bozukluğudur. Bu bireylerin boyu kısa, dili büyük, burun kökleri kalın, sesi kalın ciltleri kuru ve kalındır, yüzleri iridir. Tedavi edilmediği zaman önemli derecede zeka geriliği meydana gelir (46).

b. Doğum Sırası nedenler

- Doğumun zamanında olmaması (erken veya geç),
- Doğumun uzman tarafından yaptırılmaması ve doğum ortamının elverişli olmaması,
- Çocuğun normal boy ve kilo ile doğmaması,
- Çoğul gebelik,
- Pelvis yapısının doğuma uygun olmaması,
- Ters doğum,
- Çocuğun uzun süre oksijensiz kalması (zihinsel gerlikle beraber körlüğe sebep olur),
- Forceps ya da vakumla doğum yaptırılması (46).

c. Doğum Sonrası Nedenler

- Çocuğun geçirdiği kazalar (trafik kazası, yanma, travma, düşme, zehirlenme vb.)
- Çocuğun yaşadığı hastalıklar (menenjit, difteri, suçiçeği, kızamık, ateşli hastalıklar, çocuk felci, sarılık vb.)
- Dengesiz ve yetersiz beslenme
- Çocuğun ilk dönemlerde sağlıksız alanlarda yetiştirilmesi (46).

2.8.5. Zihinsel Engelli Çocukların Genel Özellikleri

a. Fiziksel Özellikler

Zihinsel engelli bireyler, zekâ seviyeleri düştükçe daha çok sağlık sorunu yaşarlar ve tedaviye daha çok ihtiyaç duyarlar (47). Zihinsel engelli bireyler sıklıkla fiziksel ve duyuşsal sorunlarla karşılaşır. Ayrıca normal gelişim döneminde ortaya çıkacak olan olası değişikliklerin problemlili ya da geç ortaya çıkması da zihinsel engellilik sebebi

olarak belirtilmektedir. Dirençleri düşük olan bireyler sık sık hastalıklarla karşıya kalmaktadırlar (48).

Zihinsel engelli bireyler, normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı gelişimsel aşamalarda ilerlemelerine rağmen onlarla aynı sürede aynı gelişimi gösteremiyor, akranlarından daha yavaş gelişim göstermektedirler. Bu bireylerin konuşma ve yürüme becerileri, akranlarınkine göre daha yavaştır. Boyları akranlarına göre daha kısa, hastalıklara daha duyarlıdır. Molnar, normal çocuklarda 1.6 olan yürüme yaşının, zihinsel engelli bireylerde 3.2, Down Sendromlularda ise 4.2 olduğunu keşfetmiştir. Ayrıca Willgoose' e göre, bu bireylerdeki zeka alanındaki bozuklukların motor gelişim alanındaki bozukluklardan daha fazladır. Araştırmacılara göre zihinsel engelli bireyler güç, kuvvet, denge, hız, koşma, esnek olma, çeviklik gibi beceriler yönünden akranlarından daha zayıftır. Rarick and Dobbins yaptıkları bir araştırma ile, zihinsel engellilik derecesi hafif olan bireylerin yaşı ilerledikçe denge performanslarının düştüğünü fark etmiştir. Bruninks ve Chvat' a göre bu bireylerin en çok dezavantajlı olupen az gelişme gösterdikleri becerilerinin hız, denge koordinasyon ve manipulatif becerilerdir. Koşma, yürüme, zıplama vb. ihtiyaç olan becerilerin gerçekleşmesinin ve mesleki becerilerde vücudun kullanılmasının daha ön planda olduğu düşünüldüğünde, zihinsel engelli bireylerin bu tür becerilerin içinde yer alması için fiziksel ve motor becerilerini geliştirmesinin çok önemli olduğu anlaşılmaktadır (46).

Yapılan araştırma ve çalışmalara göre zihinsel engelli bireylerin fiziksel özelliklerinin, diğer insanlarda olduğu gibi hayatını sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmesi için çok önemli olmasına rağmen akranları kadar hızlı gelişim gösteremezler. Büyüdükçe becerileri kaybolur. Kaybolma hızını düşürmek için fiziksel ve motor becerilerini geliştirmeye yönelik ailesi veya destek hizmetleri ile çalışmalar yapması gerekir (46).

b. Zihinsel Özellikleri

Zihinsel engelli bireyleri akranlarından ayıran en önemli farklılık zihinsel davranışlarıdır. Bu bireylerin zihinsel engellilik derecesi arttıkça zihinsel işlevlerinde gerileme olduğu görülür. Zihinsel engelliliği hafif derecede olan bazı bireyler somut işlemler dönemini geçemezken orta derecede olan bazı bireyler işlem öncesi, ağır derecede olan bazı bireyler ise duyuşal-motorsal dönemde bulunurlar. Öğrenme süreci normal çocuklar için aynı iken zihinsel engelli bireyler daha geriden takip ederler. Odaklanma ve hafızada tutma gibi becerilerin süresi kısadır. Akademik anlamda başarısız

olmalarının altında da bu sebep yatar. Soyut kavramları çok zor öğrenebilen bu bireylerin somut kavramları öğrenmelerinin ise çok fazla tekrarla mümkün belirtilmektedir. Sayısal işlem ve becerilerde unutkanlık sorununu yaşayan zihinsel engelli bireylerin bu sorununu çözmek veya azaltmak için benzer uyarıcıların farklı yerde, farklı zamanda ve farklı şekillerde verilmesi gerekir. Bu bireyler öğrendiği bilgileri aktarma ve genelleme yapma konusunda sıkıntı yaşarlar. Fakat içinde buldukları yer ve zamanla ilgilenirler (46).

Zihin faaliyetler olarak belirtilen muhakeme, algı, hafıza ve zihinde canlandırma gibi davranışların bir bütün halinde gelişme sürecine zihinsel gelişim denir (49).

Zihinsel engelli olan bu bireylerin akranları ile arasındaki en büyük fark, zihinsel beceri ve gelişiminde akranlarına göre daha geride olmalarıdır. Akranları ile karşılaştırma yapıldığında bu gerilik çabuk fark edilebilir. Bu bireylerin akademik başarı seviyeleri düşüktür ve engellilik seviyesine bağlı olarak geç ve zor öğrenirler. Engellilik seviyelerine bağlı olarak sosyal kuralları öğrenmekte zorluk yaşarlar. Akranları tarafından bazen ötekileştirilirler (50).

Öğrenme ve odaklanma konusunda başarılı olamayan zihinsel engelli bireylerin odaklanma süresi uzun sürmez ve karışıktır. Uzun ve kısa süreli hafıza işlemlerinde sorun yaşayan zihinsel engelli bireylerin öğrenilen bilgiyi hafızalarına kalıcı olarak kaydedebilmeleri için sık sık tekrar yapılmasının gerektiği belirtilmektedir. Öğrendikleri bilgileri başkalarına aktarma konusunda sıkıntı çekerler. Çabuk yorulan bu bireyler, karşılaştıkları ufak bir engelde bile pes edebilirler. Genelleme yapamama gibi bir sorunu olan bu bireylerin zaman anlamında ilgi alanı, içinde bulunduğu zamandır. Bu yüzden ileriye dönük hayal veya planlama yapmazlar. Duygu ve düşüncelerini açıkça ifade etmekten çekinmezler (51).

c. Sosyal ve Duyusal Özellikler

Zihinsel engelli bireylerin sosyal ve duyusal alanda;

- Kendi vücudu ile başkalarının vücudunu karşılaştırma,
- Cinsiyetler arasındaki fiziksel özellikler anlamındaki farkları ayırt etme,
- Kendisinin fiziksel görünümünü tanıma,
- Yönleri (sol, sağ vb.) ayırt etme,
- Kendilerini çevresinden ayırt etme,
- Kendisinin dezavantajlı olduğu fiziksel özelliklerini benimseme gibi konularda sorun yaşarlar (46).

Yapılan araştırmalar sonucunda bütün engelli gruplarının benlik kavramı ve beden algısı anlamında sorun yaşadıkları belirtilmektedir (46).

Zihinsel engelli çocuklar sosyal yaşam ve kişiliklerinde bazı sıkıntılar yaşarlar. Bu sıkıntıların bir kısmı, çevrenin , engelli bireylere karşı davranış ve tutumları iken bir kısmı da bireyden beklenen davranışların uygulanmaması ile ilgilidir (51).

Zihinsel engelli çocuklar tek başına hareket edemediği için başkaları ile arkadaşlık ilişkisi kurma konusunda zorluk yaşarlar. Kurdukları arkadaşlık ilişkileri ise uzun sürmeyen ve yaş olarak daha küçük kişilerle olan ilişkilerdir. Sosyal ilişkilerinde saldırgan olma, inat etme, sabredememe gibi davranışlarının sorun oluşturduğu belirtilmektedir. Liderlik isteği bulunmayan bu bireyler, daha çok bulunduğu ortama ve gruba ayak uydurma eğilimindedir. Ben merkezli düşünce yönü de bulunan bu çocuklar, toplum kuralları olan saygı, görgü vb. kurallara uyma konusunda sıkıntı yaşarlar (52).

Yapılan araştırmalara göre, diğer engel grupları ile beraber zihinsel engelli bireylerin de sosyal konum anlamda düşük bir seviyede yer aldığı belirlenmiştir. Bu durumun sebebinin, zihinsel engelli olan bireylerin zihinsel ve sosyal becerilerinin yetersiz olması ve bunun sonucunda akranları ile olumlu ilişki kurmalarında zorluk çektikleri belirtilmiştir (53).

d. Öz Bakım Becerileri Özellikleri

Engelli olmayan çocukların, ebeveynlerinden bağımsız olmaya başlaması, onların çocukluktan itibaren öz bakım becerilerinin gelişime başladığını gösterir. Fakat bu durum zihinsel engeli olan çocuklar için daha zordur; çünkü bu bireyler, zihinsel, bedensel ve duyuşal anlamda yetersizdirler. Temel uyum becerilerinin hızı düşmüş, süresiz olarak ertelenmiş veya sınırlandırılmış olabilir fakat çevresel beklentilerin beceri gelişim ihtiyacını arttırdığı belirtilmektedir. Temel ihtiyaçlardan olan yemek yeme, giyinmek, tuvalet eğitimi ve kişisel temizlik gibi beceriler öz bakım becerileridir (54).

2.9. Tutum

Tutum, genelde bireylerin çevresindeki herhangi bir olgu, kişi veya nesnelere ilgili tepki yönelimini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bireylerin olay, olgu veya durum karşısında yapması gereken muhtemel davranış biçimidir (55).

Kişilerin davranışları, o kişinin tutumları konusunda bilgi sahibi olmamızı sağlar. Örneğin bir öğrencinin okulda gördüğu bir derse katılmak istememesi, verilen ödevleri

yapmaması veya derste iken başka şeylerle meşgul oluyorsa, öğrencinin bu derse karşı negatif tutumları olduğu söylenebilir. Herhangi bir şeye karşı tutumumuz negatifse davranışlarımızın ve kararlarımızın da negatif olması beklenir. Aynı şekilde herhangi bir şeye karşı pozitif bir tutumumuz varsa, davranışlarımızın da pozitif olması muhtemeldir. Tutumlar alacağımız kararları da etkiler (56).

Tutum soyut bir kavramdır. Bu yüzden kişinin davranışlarından fark edilmeye çalışılır. Bununla beraber, tutumun ön eğilim olduğu göz önünde bulundurulduğunda insanların nasıl davranış göstereceğinde etkilidir (57). Yapılan araştırma ve tanımlardan, tutumlarla ilgili şu bilgiler sıralanabilir (58);

- Tutumlar doğuştan kazanılmaz, yaşantılarla kazanılır.
- Tutumlar pozitif veya negatif davranışlara sebep olabilir.
- Tutumlar bir tepki değil, tepkide bulunmayla ilgili bir eğilimdir.
- Tutumlar sadece kişisel değildir, toplumsal tutumlar da vardır (59).
- Tutumlar geçici değildir, bireyin yaşantısının tamamı veya bir bölümünde kendini korur. Yani birey yaşantısının belli bir zamanında aynı fikirlere sahiptir.
- Tutumlar, bireylerin nesnelere veya olaylara karşı taraf tutmasını sağlar. Yani kişinin bir şeye karşı tutumu oluşmuşsa, ona tarafsız bakamaz.
- Kişinin bir şeye karşı pozitif veya negatif tutumundan bahsetmek için başka şeylerle karşılaştırması gerekir.

2.9.1. Tutumu Oluşturan Ögeler

Tutumlar duyuşsal, bilişsel ve davranışsal olmak üzere üç ögeden oluşur. Buna göre bireyin bir konu hakkında bildikleri (bilişsel öge), o konuya hangi duyguyla yaklaşacağını (duyuşsal öge) ve o konuya karşı nasıl bir davranış sergileyeceği (davranışsal öge) tayin eder. Bireyin bir durum, nesne ya da kişi ile ilgili duyuşsal, bilişsel ve davranışsal anlamda sergilediği duruş kişinin tutumunu gösterir. Dolayısıyla tutumdan söz edilebilmesi için söz konusu bu üç öge arasında uyumlu ve örgütsel bir ilişki ile koordinasyon olması gerekir biçimindedir (55).

Tutumların tanımı, oluştuğu zaman, değişmesi ve ölçümünde üç ögenin birlikte incelenmesi gerektiği belirtilmiş ve tutuma yönelik çalışmalarda bu üç öge dikkate alınmaya başlanmıştır (60).

a. Bilişsel Öge

Bu öge, tutum ile ilgili olduğu objeyle alakalı doğru bilgi ve inançlara dayanır. Bilişsel ögeler, insanların çevredeki tutuma ait nesnelere ilgili bilgileri temsil eder. Başka bir deyişle, tutumu o an birinin herhangi bir şey karşısındaki bilgi, tecrübe ve inandığı şeylerdir (61).

b. Duygusal Öge

Bu ögenin temelinde insanlara ait tüm duygusal değerlendirmeler vardır. Bireyin tutumunun belirlenmesini ve sürekliliğini duygusal öge sağlar (62).

c. Davranışsal öge

Bu öge, kişinin herhangi bir uyarıcıya ait tutum nesnesi ile ilgili göstereceği davranışların ne yönde olacağını etkiler. Bu davranışlar somuttur ve kişinin cümlelerinden, eylemlerinden fark edilebilir (63).

2.9.2. Tutumun İşlevleri

- a) Anlama veya Bilgi,
- b) İhtiyaçları Giderme,
- c) Egoyu Savunma,
- d) İçsel Değerlerin Yerine Getirilmesi.

Tutum, farklı bireylerde farklı şekilde ortaya çıkabilir, ayrıca bir kişide tutumun birden fazla fonksiyonu da bulunabilir (64).

a. Tutumun Anlama veya Bilgi İşlevi

Tutumların sayesinde insanlar, çevredeki olayları anlama ve anlamlandırma yeteneği kazanır. Tutum, kişinin olayları ne şekilde anladığını ve ilgisini çeken şeyleri etkilemektedir (64).

b. Tutumun İhtiyaçları Giderme İşlevi

Tutumlar, insanların topluma ve çevresine uyum sağlamasına yardımcı olur. Tutumları birbirine benzeyen kişilerin kolayca iletişim kurmaları buna örnektir (64).

c. Tutumun Egoyu Savunma İşlevi

İnsanlar yaptıkları hataları örtmek için başka insanların kötü tutumlarını ortaya atabilmektedirler. Sınıfta, öğretmeninden azar işiten bir bireyin ‘zaten sinirli yapısı var, sadece bana değil her öğrenciye karşı böyle’ demesi buna örnek olarak gösterilebilir (64).

d. Tutumun İçsel Değerlerin Yerine Getirilme İşlevi

İnsanların içsel değerlerini dışa yansıtmasını sağlayan tutum, insanların karakterlerini de yansıtır (64).

2.9.3. Öğretmen Tutumları

Öğretmenlerin görevi, eğittiği bireylerin her zaman önünden giderek onları yönlendirmedir. Devamlı merak eden, araştıran, üreten, başkalarının buyruğu altına girmeyi, bilime ve sanata önem veren, gelişmeye açık olan bireylerin yetiştirilmesinde öğretmenlerin tutumları çok önemlidir (65).

Öğretmenlerin davranışları ve tutumları onun kalitesini gösterir ve doğrudan başarısıyla ilgilidir. Öğretmen, bütün yönleriyle topluma model olmalıdır (19).

2.9.4. Öz Yeterlilik ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Öz Yeterlilikleri

Öz yeterlilik kavramı, insanların bazı görevleri yerine getirmek için gerekli olan becerinin kendisinde olduğuna inanması olarak ifade edilir. Bireyin herhangi bir konudaki kendine olan özgüveni ne kadar yüksekse, o konudaki başarısı da o kadar yüksek olur ya da ne kadar düşükse o kadar başarısız olur. Bu özgüven ise bireydeki öz yeterlilik kavramının gelişmesi ile ilgilidir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, dersin etkililiğini belirleyen en önemli faktörlerden biridir. Öğretmenin fiziksel anlamdaki kişilik yeterliliğinin derecesi, dersin verimliliğini ve etkinliğini etkiler. Bu derece ne kadar yüksek olursa ders de o kadar yüksek verimli olur (66).

NASPE’ ye (Amerikan Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği) göre, beden eğitimi ve spor öğretmenleri şu 10 özelliğe sahip olmalıdır:

- d.** İçerik bilgisi,
- e.** Teknoloji,
- f.** İş birliği,
- g.** Büyüme ve gelişme,
- h.** İletişim,
- i.** Yansıtma,

- j. Planlama ve öğretim,
- k. Yönetim ve motivasyon,
- l. Farklı öğrenciler,
- m. Değerlendirme (67).

2.9.5. Tutumların Ölçülmesi

Tutumlar somut olmadığı için ölçüm yapılması oldukça zordur. Tutumlar, varsayılan veya gizli değişkendir. Bu sebeple tutumlar doğrudan ölçülemez. Kişilere bir nesne veya konu hakkındaki tutumu sorulunca genellikle net cevaplar veremezler. Bundan dolayı tutumları ölçmek için kişilerin fikirleri ile olay ve olgulara nasıl bir eğilimine sahip olduğu öğrenilmeye çalışılır (68).

Bireylere sorular sormak, davranışlarını gözlemlemek, duygularını gözlemleme veya dergi, arşiv ve istatistiklerden faydalanma gibi yöntemler, tutumun ölçülmesine yardımcı olur (68).

2.9.6. Tutum Ölçekleri

Thurstone' un Eşit Görünen Aralıklar Yöntemi

Bu yöntemde tutum ifadeleri eşit aralıklı 11 gruba ayrılır ve cevaplandırılan ifadenin tutum derecesi belirlenerek ne kadar pozitif veya negatif olduğu belirlenir. Ölçek değerlendirilirken, değerlendiren kişinin şahsi düşünceleri bulunmaz. İfadelerin hazırlanma sürecinde fikir ayrılığına sebep olan maddeler çıkarılır ve geriye kalan maddelerden oluşan bu ölçeğin kullanılabilir olduğu belirtilmektedir demektir (70).

Likert Ölçekleme Yöntemi

Tutumları ölçmek için kullanılan en sık ve kolay yöntemdir. Bu ölçek hazırlanırken çok sayıda ifade hazırlanır ve denekler, 5 seçenekten oluşan gruplardan fikirlerine en yakın olanı seçer. Bu seçeneklere 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlama verilerek analiz yapılır. Analiz sonucunda korelasyon puanı düşük çıkan ifadeler ölçekten çıkarılır. Bu ölçeğin en önemli özelliği tek boyutlu olmasıdır (70).

a. Tutum Ölçeklerinin Avantajları

- Tekrarlanabilir.
- Ekonomiktir.
- Uygulanması ve puanlaması kolaydır.
- Soyut kavramların ölçülmesi bakımından uygun ölçeklerdir.

- Diğer veri toplama yöntemlerine nazaran daha net sonuçlar elde edilebilir (70).

b. Tutum Ölçeklerinin Dezavantajları

- Hangi özelliklerin daha önemli olduğu bilgisi net olmadığı için varsayımlara dayalıdır.
- Tepki kurulumundan etkilenebilir.
- Bir problemin doğrudan ölçülememe ihtimali söz konusudur.
- Ölçeklerin önceden belirlenmiş problemler üzerinde çalışması amacıyla oluşturulmasından dolayı problem tüm yönleriyle anlaşılabilir (70).

c. Tutum Ölçeklerinin Temel İlkeleri

- Süreklilik İlkesi
- Tek Boyutluluk İlkesi
- Doğrusallık ve Eşit Aralıklar İlkesi
- Üretilirlik İlkesi (70).

2.9.7. Tutum ile Beden Eğitimi Arasındaki İlişki

Balyan'a göre eğitim ortamındaki verimliliği artırma anlamındaki en büyük iş öğretmenidir. Öğretmen, bu sorumluluğu yerine getirirken zihinsel, ruhsal ve duyuşsal becerileri de aktarmaya çaba gösterir. Bu süreçte duyuşsal beceriler, diğer becerilere pozitif veya negatif anlamda etki edebilmektedir. Eğer bu etki pozitif ise, öğretmenin de işi daha kolaylaşır, amaçlara daha erken ve etkin şekilde ulaşılır. Fakat etkinin negatif olması, öğretmene ek yük olmakla beraber öğrenme-öğretme sürecini olumsuz etkileyip amaçlara varmayı imkansız hale getirebilmektedir. Bu durum aynı zamanda, öğrenme-öğretme ortamında iletişimi de olumsuz etkilemektedir (71).

2.10. Kaynaştırma Eğitimi

Kaynaştırma eğitimi; özel gereksinime ihtiyacı olan çocukların, özel gereksinimi olmayan akranlarıyla ana okuldan lise sonuna kadarki tüm seviyeler bakımından birlikte eğitim görmesidir (72).

Kaynaştırma eğitimi demek, yalnızca özel gereksinimli bireylerle özel gereksinime ihtiyacı olmayan bireylerin aynı ortamda eğitim görmesi değildir. Aksine, özel gereksinimli çocukların bu sınıflarda özel eğitim desteği ile beraber eğitim alması amaçlanmaktadır (73).

Günümüzde özel gereksinimi olan çocukların sayısı artmakta olduğu görülmektedir. Bunun nedenleri arasında; tıbbın gelişmesi ile beraber engelli veya hastalıklı doğan çocukların iyileşme eğiliminde olması, çevresel faktörler ve trafik kazaları gibi sebepler sayılabilir. TÜİK'e göre dünyadaki insanların %14' ü özel gereksinime ihtiyaç duyarken bu sayı Türkiye'de %12.29' dur (74).

2.10.1. Kaynaştırma Eğitiminin Türleri

- **Tam zamanlı kaynaştırma:** Genellikle hafif düzeyde özel eğitim ihtiyaç duyan bireylerin yer aldığı ve eğitim zamanının tamamında normal olan akranları ile beraber yer alan kaynaştırma türüdür (75).
- **Yarı zamanlı kaynaştırma:** Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların hem normal bireylerle aynı ortamda eğitim görmesi hem de özel eğitim sınıflarında bireysel olarak eğitim gördüğü kaynaştırma türüdür. Kaynaştırma öğrencisi, haftanın sadece bazı günlerinde kaynaştırma eğitimi alır fakat kayıt anlamında özel eğitim kurumuna bağlıdır (75)
- **Tersine kaynaştırma:** Diğer kaynaştırma türlerinde; kaynaştırma öğrencisi normal okula giderken, bu kaynaştırma türünde aksine normal bireyler özel eğitim sınıflarına gelir. Bu uygulamada amaç, normal bireyin özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara örnek olması ve öğretmene, çalışmalarında yardımcı olmaktır. Normal öğrencilerin bu ortamda ne kadar süre ve nasıl bir rol alacağı değişiklik gösterebilir (75).

2.10.2. Kaynaştırma Eğitiminin Yararları

- Özel gereksinimi olan bireylerin çevresi ile bir bütün olmasını sağlar (76).
- Özel gereksinimli olan bireyler, normal olan akranlarını örnek alırlar (72).
- Özel gereksinimli çocuklarla aynı ortamda eğitim gören normal çocukların iletişim becerisi, kabullenme, adaletli olma ve hoşgörü becerileri gelişir (77).
- Özel gereksinimli bireyin, normal olan akranları tarafından kabul görmesi sağlanır ve böylece daha olumlu ve güzel bir iletişim sağlanmış olur (78).
- Kaynaştırma eğitimi alan bireylerin akranlarına göre dezavantajlı olduğu alanlarda gelişim gösterilerek dezavantajlık azalmaya başlar (79).
- Kaynaştırma eğitimi ile beraber normal bireyler, özel gereksinimli bireylerin çalışmalar zamanında karşılaştığı sorunlarda kendilerine yardımcı olur (80).

- Özel gereksinimli çocuğun özgüveninde ve sosyalleşme becerilerinde gelişme görülür (81).

3. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde kullanılan çalışma modeli, evren, örneklem ve veri toplamayla ilgili yapılan çalışmalar ve istatistiksel teknikler hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engellilere yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmış olup 5' li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Bu modelin kullanılma amacı, elde edilecek olan bulguların sayısal ifadelerle ölçülebilecek hale getirilmesi ve hipotezleri test etmektir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında Malatya ili Battalgazi ilçesinde bulunan İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri oluştururken, örneklemini ise bu öğrenciler arasındaki 100' ü erkek, 68' i kadın olmak üzere toplam 168 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada, öğrencilere kişisel bilgiler formunun da içinde olduğu Büşra SÜNGÜ' nün hazırladığı, 9' u olumsuz, 12' si olumlu olmak üzere 21 maddeden oluşan Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği (ZEÇYTÖ) uygulanmıştır. Bu ölçeğin uygulanmasında, ülkemizle beraber bütün dünyayı olumsuz etkileyen Covid-19 salgını sebebiyle Google Form yöntemi kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu

Yapılan araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve 9 sorunun (yaş, cinsiyet, kaçınıcı sınıfta olduğu, hangi bölüm okuduğu, zihinsel engelli tanıdığı olup olmadığı, zihinsel engellilerle çalışma tecrübesi, varsa nasıl bir tecrübe, zihinsel engellilerle ilgili bir ders görüp görmediği, gördüyse hangi dersler ve zihinsel engelli çocuklar ile çalışmak isteyip istemediği) yer aldığı kişisel bilgiler formu ile demografik özellikler hakkında bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

3.3.2. Tutum Ölçeği

Katılımcıların tutum seviyelerinin belirlenmesi amacıyla Búřra SÜNGÜ tarafından hazırlanan 9' u olumsuz, 12' si olumlu olmak üzere 21 maddeden oluşan Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği (ZEÇYTÖ) uygulanmıştır. Bu ölçek 1 (Kesinlikle Katılmıyorum), 2 (Katılmıyorum), 3 (Kararsızım), 4 (Katılıyorum), 5 (Kesinlikle Katılıyorum) şeklinde puanlanan 5' li likert tipi bir ölçektir.

3.4. Verilerin İstatiksel Analizi

Bu araştırmada verilerin analizde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normallik dağılımı incelenmiş ve verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiş olup non-parametrik testler ile verilerin analizi yapılmıştır. Verilerin analizinde, betimsel istatistik yöntemleri (yüzde/frekans), ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney-U Testi ve üç ve daha fazla grup arasındaki farkı belirlemek için Kruskal Wallis-H Testi kullanılmıştır. Analizlerden elde edilen bulguların anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir. Ayrıca ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için iç tutarlılık katsayıları (Cronbach'ın Alpha) hesaplanmış ve elde edilen bulgular tablolar halinde düzenlenmiştir.

Ölçeğin tüm ifadelerine ilişkin iç tutarlılık katsayısı: 0.79

4. BULGULAR

Tablo 4.1. Katılımcıların Demografik Değerlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Erkek	100	59.5
	Kadın	68	40.5
	Toplam	168	100.0
Yaş	18-22 Yaş	107	63.7
	23 ve Üstü Yaş	61	36.3
	Toplam	168	100.0
Bölüm	Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi	62	36.9
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	49	29.2
	Antrenörlük Eğitimi	27	16.1
	Spor Yöneticiliği	30	17.9
	Toplam	168	100.0
Sınıf	1. Sınıf	28	16.7
	2. Sınıf	28	16.7
	3. Sınıf	57	33.9
	4. Sınıf	55	32.7
	Toplam	168	100.0
Zihinsel engelli tanıdığınız var mı?	Evet	97	57.7
	Hayır	71	42.3
	Toplam	168	100.0
Zihinsel engelli çocuklarla çalışma deneyiminiz oldu mu?	Evet	47	28.0
	Hayır	121	72.0
	Toplam	168	100.0
Okulda zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders aldınız mı?	Evet	44	26.2
	Hayır	124	73.8
	Toplam	168	100.0
Zihinsel engelli çocuklar ile özel eğitim okulu veya özel eğitim sınıfında çalışmak ister misiniz?	Evet	44	26.2
	Hayır	124	73.8
	Toplam	168	100.0

Tablo 4.2. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet	N	S. O.	S. T.	U	P
Yararlar	Erkek	100	89.2	8921.5		
	Kadın	68	77.5	5274.5	2928.5	0.13
	Toplam	168				
Duygular	Erkek	100	88.3	8837.0		
	Kadın	68	78.8	5359.0	3013.0	0.20
	Toplam	168				
Destekler	Erkek	100	87.4	8740.5		
	Kadın	68	80.2	5455.5	3109.5	0.34
	Toplam	168				
Kabul	Erkek	100	87.7	8769.0		
	Kadın	68	79.8	5427.0	3081.0	0.31
	Toplam	168				
Korkular	Erkek	100	87.2	8717.0		
	Kadın	68	80.6	5479.0	3133.0	0.38
	Toplam	168				

p>0.05

Tablo 4.2 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeği alt boyutları puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.3. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Yaş	n	S. O.	S. T.	U	p
Yararlar	18-22 Yaş	107	80.1	8574.0	2796.0	0.12
	23-27 Yaş	61	92.2	5622.0		
	Toplam	168				
Duygular	18-22 Yaş	107	81.6	8729.5	2951.5	0.31
	23-27 Yaş	61	89.6	5466.5		
	Toplam	168				
Destekler	18-22 Yaş	107	76.1	8138.0	2360.0	0.00*
	23-27 Yaş	61	99.3	6058.0		
	Toplam	168				
Kabul	18-22 Yaş	107	84.7	9062.5	3242.5	0.94
	23-27 Yaş	61	84.2	5133.5		
	Toplam	168				
Korkular	18-22 Yaş	107	84.2	9012.5	3234.5	0.92
	23-27 Yaş	61	84.9	5183.5		
	Toplam	168				

*p<0.05

Tablo 4.3 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeğinin destekler alt boyutu puanlarının yaş değişkenine göre 23-27 yaş grubunda yer alan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak yararlar, duygular, kabul ve korkular alt boyutları puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.4. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Zihinsel Engelli Bir Tanıdığı Olma Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Zihinsel Engelli Bir Tanıdığı Olma	n	S. O.	S. T.	U	P
Yararlar	Evet	97	83.4	8089.5		
	Hayır	71	86.0	6106.5	3336.5	0.73
	Toplam	168				
Duygular	Evet	97	84.2	8169.5		
	Hayır	71	84.9	6026.5	3416.5	0.93
	Toplam	168				
Destekler	Evet	97	83.1	8057.0		
	Hayır	71	86.5	6139.0	3304.0	0.65
	Toplam	168				
Kabul	Evet	97	80.4	7794.5		
	Hayır	71	90.2	6401.5	3041.5	0.19
	Toplam	168				
Korkular	Evet	97	82.5	7999.5		
	Hayır	71	87.3	6196.5	3246.5	0.52
	Toplam	168				

p>0.05

Tablo 4.4 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeği alt boyutları puanlarının zihinsel engelli bir tanıdığı olma değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.5. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Zihinsel Engelli Çocuklarla Çalışma Deneyimi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Zihinsel Engelli Çocuklarla Çalışma Deneyimi	N	S. O.	S. T.	U	P
Yararlar	Evet	47	80.9	3805.0		
	Hayır	121	85.8	10391.0	2677.0	0.55
	Toplam	168				
Duygular	Evet	47	89.3	4201.5		
	Hayır	121	82.6	9994.5	2613.5	0.41
	Toplam	168				
Destekler	Evet	47	77.0	3620.0		
	Hayır	121	87.4	10576.0	2492.0	0.20
	Toplam	168				
Kabul	Evet	47	77.1	3623.5		
	Hayır	121	87.4	10572.5	2495.5	0.22
	Toplam	168				
Korkular	Evet	47	88.5	4159.5		
	Hayır	121	82.9	10036.5	2655.5	0.49
	Toplam	168				

p>0.05

Tablo 4.5 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeği alt boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla çalışma deneyimi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.6. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Zihinsel Engelli Çocuklarla İlgili Ders Alma Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Zihinsel Engelli Çocuklarla İlgili Ders Alma	N	S. O.	S. T.	U	P
Yararlar	Evet	44	72.4	3189.0		
	Hayır	124	88.7	11007.0	2199.0	0.06
	Toplam	168				
Duygular	Evet	44	71.3	3141.0		
	Hayır	124	89.1	11055.0	2151.0	0.03*
	Toplam	168				
Destekler	Evet	44	86.6	3810.5		
	Hayır	124	83.8	10385.5	2635.5	0.73
	Toplam	168				
Kabul	Evet	44	70.5	3106.0		
	Hayır	124	89.4	11090.0	2116.0	0.03*
	Toplam	168				
Korkular	Evet	44	77.5	3411.5		
	Hayır	124	86.9	10784.5	2421.5	0.26
	Toplam	168				

*p<0.05

Tablo 4.6 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeğinin duygular ve kabul alt boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders alma değişkenine göre zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders almayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak yararlar, destekler ve korkular alt boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders alma değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.7. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Zihinsel Engelli Çocuklarla Çalışmayı İsteme Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Zihinsel Engelli Çocuklarla Çalışmayı İsteme	N	S. O.	S. T.	U	p
Yararlar	Evet	44	72.5	3189.0		
	Hayır	124	88.8	11007.0	2199.0	0.06
	Toplam	168				
Duygular	Evet	44	71.4	3141.0		
	Hayır	124	89.2	11055.0	2151.0	0.03*
	Toplam	168				
Destekler	Evet	44	86.6	3810.50		
	Hayır	124	83.8	10385.5	2635.5	0.73
	Toplam	168				
Kabul	Evet	44	70.6	3106.0		
	Hayır	124	89.4	11090.0	2116.0	0.03*
	Toplam	168				
Korkular	Evet	44	77.5	3411.50		
	Hayır	124	86.9	10784.5	2421.5	0.26
	Toplam	168				

*p<0.05

Tablo 4.7 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeğinin duygular ve kabul alt boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla çalışmayı isteme değişkenine göre zihinsel engelli çocuklarla çalışmayı istemeyen katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak yararlar, destekler ve korkular alt boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla çalışmayı isteme değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.8. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Bölüm Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Bölüm	N	Sıra Ort.	X ²	sd	p
Yararlar	Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi	62	87.9	3.72	3	0.29
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	49	73.8			
	Antrenörlük Eğitimi	27	86.5			
	Spor Yöneticiliği	30	93.1			
	Toplam	168				
Duygular	Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi	62	91.9	6.46	3	0.09
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	49	71.2			
	Antrenörlük Eğitimi	27	94.0			
	Spor Yöneticiliği	30	82.3			
	Toplam	168				
Destekler	Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi	62	80.4	3.48	3	0.32
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	49	78.7			
	Antrenörlük Eğitimi	27	94.9			
	Spor Yöneticiliği	30	93.0			
	Toplam	168				
Kabul	Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi	62	86.8	2.38	3	0.49
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	49	75.9			
	Antrenörlük Eğitimi	27	91.6			
	Spor Yöneticiliği	30	87.5			
	Toplam	168				
Korkular	Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi	62	91.1	2.51	3	0.47
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	49	78.3			
	Antrenörlük Eğitimi	27	86.7			
	Spor Yöneticiliği	30	78.9			
	Toplam	168				

p>0.05

Tablo 4.8 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeği alt boyutları puanlarının bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.9. Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Yaş	N	Sıra Ort.	X ²	sd	p
Yararlar	1. Sınıf	28	89.1	4.80	3	0.19
	2. Sınıf	28	93.1			
	3. Sınıf	57	89.2			
	4. Sınıf	55	72.9			
	Toplam	168				
Duygular	1. Sınıf	28	89.7	0.66	3	0.88
	2. Sınıf	28	83.8			
	3. Sınıf	57	85.6			
	4. Sınıf	55	81.0			
	Toplam	168				
Destekler	1. Sınıf	28	77.4	0.81	3	0.85
	2. Sınıf	28	84.8			
	3. Sınıf	57	87.0			
	4. Sınıf	55	85.4			
	Toplam	168				
Kabul	1. Sınıf	28	92.9	1.43	3	0.70
	2. Sınıf	28	82.3			
	3. Sınıf	57	85.8			
	4. Sınıf	55	79.9			
	Toplam	168				
Korkular	1. Sınıf	28	93.6	3.07	3	0.38
	2. Sınıf	28	72.5			
	3. Sınıf	57	87.3			
	4. Sınıf	55	83.1			
	Toplam	168				

p>0.05

Tablo 4.9 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeği alt boyutları puanlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

5. TARTIŞMA

Bu araştırma, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya Malatya ili Battalgazi ilçesi İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde eğitim gören, 18 ve üstü yaşta olan 100' ü erkek, 68' i kadın olmak üzere toplam 168 öğrenci katılmıştır. Öğrenciler çalışmaya pandemi sebebiyle google form üzerinden katılım sağlamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında, araştırmaya katılan toplam 168 öğrencinin %40.5' i (68 kişi) kadın öğrencilerden, %59.5' i (100 kişi) ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada erkek öğrenci oranının kadın öğrenci oranına göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaş dağılımlarına bakıldığında, 168 öğrencinin %63.7' sinin (107 kişi) 18-22 arası yaş grubu, %36.3' ünün (61 kişi) ise 23 ve üstü yaş grubundaki öğrenciler olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf dağılımını incelediğimizde, 168 öğrencinin %16.7' sinin (28 kişi) 1. sınıf, %16.7' sinin (28 kişi) 2. sınıf, %33.9' unun (57 kişi) 3. sınıf ve %32.7' sinin (55 kişi) ise 4. sınıf öğrencisi olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin okuduğu bölüm dağılımlarına bakıldığında, 168 öğrencinin % 36.9' unun (62 kişi) Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi, %29.2' sinin (49 kişi) Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, %16.1' inin (27 kişi) Antrenörlük Eğitimi, %17.9' unun (30 kişi) ise Spor Yöneticiliği bölümü okuduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilere sorulan zihinsel engelli tanıdığıının olup olmaması durumuna bakılınca 168 öğrencinin verdiği cevaplardan %57.7' sinin (97 kişi) evet, %42.3' ünün (71 kişi) ise hayır dediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilere sorulan zihinsel engelli zihinsel engellilerle çalışma deneyiminiz oldu mu sorusuna 168 öğrencinin verdiği cevaplardan %28' inin (47 kişi) evet, %72' sinin (121 kişi) ise hayır dediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilere sorulan okulda zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders aldınız mı sorusuna 168 öğrencinin verdiği cevaplardan %26.2' sinin (44 kişi) evet, %73.8' inin (124 kişi) ise hayır dediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilere sorulan zihinsel engelli çocuklar ile özel eğitim okulu veya özel eğitim sınıfında çalışmak ister misiniz sorusuna 168 öğrencinin verdiği cevaplardan %26.2' sinin (44 kişi) evet derken, %73.8' inin (124 kişi) ise hayır dediği görülmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeğinin tüm alt boyutları puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Fakat erkek öğrencilerin tutum puanlarının, kadın öğrencilerin tutum puanlarına göre az da olsa daha yüksek olduğu söylenebilir.

Konu ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgularla literatürdeki benzer çalışmalardan elde edilen bulguların büyük bir kısmının örtüştüğü söylenebilir. Anıl da yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşarak çalışmamızdan elde ettiğimiz bulguları destekleyecek sonuçlar elde etmiştir (82). Kumtepe de yaptığı araştırmada cinsiyet değişkenine bağlı anlamlı fark bulunamadığını tespit etmiştir (83). Aynı şekilde Kargın ve Baydık tarafından yapılan araştırmada da cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (84). Bunun gibi Çolak ve Çetin de yaptığı çalışmalarda cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılık bulamamışlardır (85). Fakat Şahin ve Bekir yaptıkları çalışmalarda cinsiyet değişkenine bağlı tutum puanları arasında anlamlı fark elde etmiştir (86). Aynı şekilde Bulduk da yaptığı araştırmada tutum puanları arasında anlamlı fark tespit etmiştir (87). Kısacası cinsiyet değişkeninin engellilere yönelik tutumlar üzerindeki etkisine dair literatürde farklı sonuçlara ulaşıldığı gözlenmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeğinin destekler alt boyutu puanlarının yaş değişkenine göre 23-27 yaş grubunda yer alan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak yararlar, duygular, kabul ve korkular alt boyutları puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Literatüre bakıldığında Çetrez ve ark. tarafından “İlkokula Devam Eden Normal Gelişim Gösteren Çocukların, Yetersizliği Olan Akranlarına Yönelik Tutumları”

hakkında yapılan araştırma sonucunda da yaş ile engellilere yönelik tutum arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edildiği görülmektedir (88).

Dindar tarafından yapılan bir çalışmada; zihinsel engelli çocuğa sahip anne-babaların yaşları ile engellilere yönelik tutum ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunamamasına rağmen aynı çalışmada genç doktorların daha yaşlı doktorlara göre tutum puanları daha yüksek olduğu görülmüştür (89).

Tablo 4 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeği alt boyutları puanlarının zihinsel engelli bir tanıdığı olma değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Literatüre bakıldığında çalışmamızdaki bulgularla paralellik gösteren sonuçlar yer almaktadır.

Gökçe İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde yaptığı bir çalışmada ailesi veya çevresinde engelli birey olma durumunun öğrencilerin engelli bireylere yönelik tutumları üzerine etkisinin olmadığı belirlenmiştir (90).

Anıl yaptığı çalışmanın sonucunda engelli yakını olma durumuna göre tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (82).

Gönülaçan engelli istihdamına yönelik işveren tutumları (Trabzon örneği) araştırmasında işveren tutumları ve engelli yakını olma durumu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır (91).

Süngü yaptığı çalışmada engelli tanıdığı olma durumu ile engellilere yönelik tutum ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunamadığını ortaya koymuştur (92).

Çalışmamızda elde ettiğimiz bulgulardan farklı sonuçlar elde eden Özer ve ark. yaptıkları çalışmada Beden Eğitimi ve Spor öğretmenlerinin zihinsel engelli tanıdığı olma durumu ile tutum puanları arasında anlamlı fark olduğunu ve zihinsel engelli tanıdığı olanların, olmayanlara göre daha yüksek puana sahip olduğunu saptamıştır (93).

Tablo 5 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeği alt boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla çalışma değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$)

Literatürü incelediğimde Özer ve ark. tarafından Beden Eğitimi ve Spor öğretmenleri üzerinden yapılan çalışmada, sınıfında engelli öğrenci olma durumu ile

tutum puanı arasında anlamlı bir fark bulunamadığını ortaya koyarak araştırmamızdan elde ettiğimiz bulgularla benzer sonuçlar elde etmiştir (93).

Ayrıca Diken sınıf öğretmenleri için benzer bir araştırma yapmış ve sınıfında engelli birey bulunanla bulunmayan öğretmenlerin tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunamadığını saptamıştır (94).

Downs ve Williams yaptıkları çalışmada engelli çocuklarla ilgili çalışma tecrübesi olan beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının tutumlarının, tecrübesi olmayanlara göre daha olumsuz olduğunu ortaya koymuştur (95).

Tablo 6 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeğinin duygular ve kabul alt boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders alma değişkenine göre zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders almayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak yararlar, destekler ve korkular alt boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders alma değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Literatüre baktığımızda, Kumtepe de yaptığı çalışmada anlamlı fark bulunduğunu belirterek çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgularla paralellik göstermiştir (83).

Hodge yaptığı çalışmada, Beden eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerine Engelliler için Beden Eğitimi ve Spor dersini almadan önce ve aldıktan sonra yaptığı değerlendirmede dersi alan öğrencilerin tutumlarında anlamlı bir fark görüldüğünü saptamıştır (96).

Bazı araştırmalarda ise elde ettiğimiz bulguları desteklemeyen sonuçlar elde edilmiştir. Şahin ve Bekir tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin engelliler ile ilgili eğitim alma durumuna göre engelli bireylere karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (86).

Tablo 7 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeğinin duygular ve kabul alt boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla çalışmayı isteme değişkenine göre zihinsel engelli çocuklarla çalışmayı istemeyen katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak yararlar, destekler ve korkular alt boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla çalışmayı isteme değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Süngü yaptığı çalışmada bir özel eğitim okulunda veya özel eğitim sınıfında zihinsel engelli bireylerle çalışmak isteyen öğretmen adaylarının tutum puanlarının, zihinsel engelli çocuklarla çalışmak istemeyen ya da kararsız olan öğretmen adaylarının tutum puanlarından daha yüksek olduğunu bularak çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgularla benzer sonuçlar elde etmiştir (92).

Tablo 8 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeği alt boyutları puanlarının bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 9 incelendiğinde; zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeği alt boyutları puanlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Literatürü incelediğimizde elde ettiğimiz bulguları destekleyen çalışmalarla beraber aksi bulgulara ulaşan çalışmalar da mevcuttur.

Çetintaş yaptığı çalışmada öğrencilerin sınıf düzeyi ile engellilere yönelik tutumları arasında anlamlı herhangi bir ilişkinin olmadığını ortaya koyarak çalışmamızdan elde etmiş olduğumuz bulgularla paralellik göstermiştir (97).

Bulduk tarafından yapılan çalışmada ise sınıf değişkeninin engellilere yönelik tutum üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (87).

Fakat Fisher ve ark. ise yaptıkları araştırmada, lise 9. sınıf öğrencilerinin üst sınıflardaki öğrencilere göre engelli akranlarına karşı daha olumsuz bir tutum içerisinde oldukları bulgusuna ulaşarak çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgulara ters sonuçlar elde etmiştir (98).

Bunun gibi, Kargın ve Baydık da yaptıkları araştırmada ise daha küçük sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin, işitme engelli akranlarına yönelik tutumlarının üst sınıflardaki arkadaşlarına göre daha olumlu olduğu belirtilmiştir. Bu doğrultuda “sınıf değişkeninin tutumları açıklamada tek başına yeterli olmadığı, diğer değişkenlerle birlikte incelenmesi gerektiği” söylenebilir (84).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Bu çalışma beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

BESÖ adaylarının tutum puanlarının cinsiyet değişkenine bakıldığında anlamlı bir farklılık görülmediği fakat erkek öğrencilerin tutum puanlarının çok az da olsa kız öğrencilerin tutum puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür.

BESÖ adaylarının tutum puanlarının yaş değişkenine bakıldığında destekler alt boyutu puanlarının yaş değişkenine göre 23-27 yaş grubunda yer alan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür. Yaşı büyük olan öğrencilerin tutum puanlarının yüksek olmasının sebebi olarak, gördüğü dersler ve engelliler hakkında stajyerlik veya başka şekilde tecrübe edinmiş olması gösterilebilir. Ancak yararlar, duygular, kabul ve korkular alt boyutları puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmediği tespit edilmiştir.

BESÖ adaylarının tutum puanlarının zihinsel engelli bir tanıdığı olma durumu değişkenine bakıldığında tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmediği fakat alt boyutları puanlarına bakıldığında hayır diyenlerin tutum puanlarının evet diyenlerden daha fazla olduğu görülmektedir. Sebep olarak zihinsel engelli tanıdığı olmasının veya zihinsel engelli bireylerle kötü tecrübeler yaşamasının bireylerde olumsuz etki bırakmış olabileceği gösterilebilir.

BESÖ adaylarının tutum puanlarının zihinsel engelli çocuklarla çalışma deneyimi durumu değişkenine göre bakıldığında tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemesine rağmen alt boyutlara bakıldığında bazı alt boyutlarda evet diyenlerin, bazılarında ise hayır diyenlerin tutum puanları daha yüksek çıkmıştır. Bunun sebebinin, BESÖ adaylarının engelli bireylerle yaptığı çalışmasının kendisinde olumlu veya olumsuz bir etki bırakmış olabileceği düşünülmektedir.

BESÖ adaylarının tutum puanlarının zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders alma durumu değişkenine göre bakıldığında tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum ölçeğinin duygular ve kabul alt

boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders alma değişkenine göre zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders almayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak yararlar, destekler ve korkular alt boyutları puanlarının zihinsel engelli çocuklarla ilgili ders alma değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

BESÖ adaylarının tutum puanlarının zihinsel engelli çocuklarla çalışmayı isteme durumu değişkenine göre bakıldığında tutum puanları arasında hayır diyenlerin lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür.

BESÖ adaylarının tutum puanlarının bölüm değişkenine göre bakıldığında tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin tutum puanlarının, diğer bölüm öğrencilerine göre daha düşük olduğu görülmüştür.

BESÖ adaylarının tutum puanlarının sınıf değişkenine göre bakıldığında tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemesine rağmen birinci sınıf öğrencilerinin genel olarak diğer sınıf öğrencilerine göre tutum puanları daha yüksek çıkmıştır. Birinci sınıf öğrencilerinin engellilerle çalışma veya engellilerle ilgili ders görme anlamında tecrübe eksikliği ile üniversiteye yeni başlamanın verdiği heyecan ve istekten dolayı engellilere yönelik daha iyi tutumlara sahip oldukları düşünülmektedir.

Sporun sadece engelli çocuklara değil her insana fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal anlamda fayda sağladığı düşünüldüğünde BESÖ adaylarının içinde bulunduğu meslek grubu açısından engellilere yönelik tutumlarının, engelli bireyleri diğer alanlardan daha fazla etkilediği düşünülmektedir. Bu sebeple BESÖ adaylarının engelliler konusunda kendilerini bilgi, tecrübe ve tutum anlamında daha fazla geliştirebilecek adımlar atmalı, engelli bireylere olan yaklaşımlarıyla onlara engelli değil değerli olduklarını hissettirmeleri gerektiği düşünülmektedir.

6.2. Öneriler

- Engellilerle ilgili olarak ders görmeyen bölümlere ders verilmeli veya gören bölümlerin ders saatleri arttırılmalıdır.
- Türkiye'deki üniversitelerde engelliler ile ilgili bölümler arttırılmalı, mesleki tanımlamaları yapılmalı ve memuriyete atama konusunda kontenjan arttırılmalıdır.
- Engellilerle doğrudan çalışma ortamı oluşturulmalıdır.

- Üniversitelerde ders veren hocalara, engellilere karşı kendilerini ve öğrencilerini engellilere karşı olumlu tutum sahibi olmaları yönünde çalışmalar yapılmalıdır.
- Engelliler konusunda üniversitelerde seminer, konferans vb. etkinlikler düzenlenmelidir.
- Üniversitelere yerleştirmelerde engelli öğrenci kontenjanı artırılmalıdır.
- Üniversitelerde çalışan engellilerin sayısı artırılarak normal bireylerle kaynaştırma anlamında gelişmeleri sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin stajyerlik yapacağı kurumlarda gerekli önlemler alınarak hem engelli bireylerin hem de normal bireylerin güvenliği sağlanmalıdır.
- Mesleğe başlayacak olan normal bireylerin hizmet içi eğitimlerine engelliler konusundaki bilgilendirmeler de eklenmelidir.
- Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile adayları, engellilerle ilgili tüm özel günlerde onları ziyaret ederek onların aslında özel ve değerli olduklarını hissettirmeleri gerekir.
- Öğrenciler sadece eğitim gördüğü üniversitelerde veya çalıştığı kurumlarda değil, ailesi tarafından da engellilik ve engelliler hakkında bilinçlendirilmelidir.
- Engelliliğin ve engelli bireylerin topluma kazandırılması için en başta ilgili bakanlıklar olmak üzere tüm yetkililer maddi ve manevi destek sağlayarak normal bireylerin engellilerle aynı ortamda bulunmasından mutluluk duymalarını sağlamalıdır.
- Özel eğitim kurumlarında sporla ilgili ders ve etkinlik sayısı artırılmalıdır.
- Üniversitelerde engellilerle ilgili olmayan tüm bölüm öğrencilerine de üniversite eğitiminin herhangi bir döneminde engellilerle ilgili ders veya bilgilendirici etkinlikler yapılmalıdır.
- BESÖ adaylarının son sınıfta yaptıkları stajyerlikleri her seneye dağıtılıp engellilerle daha fazla zaman geçirmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. TÜİK. Türkiye Özürlüler Araştırması. tuik.gov.tr/pdf/0014899 Son Erişim Tarihi 10 Ekim 2020.
2. Atala E. *Çevre Tasarımı ve Normların Bedensel Engelliler Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Teorik Bir Yaklaşım*, 1. Baskı. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sanatta Yeterlilik Raporu, 1996: 5-18.
3. T.C. Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Dünya Engellilik Raporu. <http://www.sivilsayfalar.org/rakamlarla-dunyada-engellilik-en-buyukazinlikengelliler/> Son Erişim Tarihi 10 Ekim 2020.
4. TÜİK. Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/article/453941> Son Erişim Tarihi 10 Ekim 2020.
5. İnal A. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimi*, 3. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2003.
6. İnceoğlu M. *Tutum Algı İletişim*, 5. Baskı. İstanbul, Beykent Üniversitesi Yayınları, 2010.
7. Gül SC. *Engellilere Yönelik Tutumlar*, Ankara, Vize Yayıncılık, 2014.
8. Karataş K. Özürlülere yönelik ayrımcılık ve ayrımcılıkla savaşım. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi* 2002, 2 (1): 1-10.
9. Çelik A, Şahin M. Spor ve çocuk gelişimi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 2013, 6: 46-9.
10. Erdemli A. *Günümüzde Spor Gazetecisinin Kimliği, Futbol, Medya ve Olimpizm Semineri*, Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayınları, Antalya, 1997: 40.
11. Fişek, K. *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkiler Açısından Dünya'da ve Türkiye'de Spor Yönetimi*, Ankara, Bağırhan Yayınları, 1998.
12. Yetim A. *Sosyoloji ve Spor*, Topkar Matbaacılık, Ankara, 2011.
13. Krech D, Crutchfield RS. Sosyal Psikoloji. Güngör E. (Çeviren). Ötüken Yayınları, İstanbul, 1980.
14. Güzel P, Dilşad Ç, Atalay NM. Sürdürülebilir kalkınmanın çevre boyutunda uluslararası olimpiyat komitesi (İOC) uygulamaları ve olimpiyat organizasyonları kapsamında incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi* 2009, 20 (2): 60-70.
15. Küçük V, Koç H. Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2004, 10 (2): 131-41.
16. İnal AN. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimi*, 3. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2003.

17. Tamer K, Pulur A. *Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri*. Ankara, Ada Matbaacılık, 2001.
18. Şahin AE. Meslek ve Öğretmenlik. İçinde: Sönmez V (Çeviren). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Genişletilmiş 3. Baskı. Ankara, Anı Yayıncılık, 2003.
19. Ataunal A. *Niçin ve Nasıl Bir Öğretmen*, Ankara, Milli Eğitim Vakfı Yayınları, 2003.
20. Çelikkaya H. *Eğitim Bilimlerine Giriş: Eğitimcilik ve Öğretmenlik*, 5. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2010.
21. Tunç A. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş Ders Notları*, Niğde, 1999: 6-84.
22. Turner CE, Selery CM, Smith SL. Yusuf Tunca (Çeviren). *Okul Sağlığı ve Sağlık Eğitimi*, 1. Baskı. İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1971: 268.
23. Yetim A. Öğretmenlik Mesleği ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeninin Sosyal Görevleri, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 1999, (3): 222-34.
24. Demirhan G. Dünyada beden eğitimi öğretmeni yetiştirme. *Çağdaş Eğitim Dergisi* 2003, 28(300): 13-22.
25. Aracı H, Aracı Ş. *Spor Bilimleri Öğretimi*. 3. Baskı. Ankara, Grafiker Matbaacılık Reklamcılık, 2014.
26. Soyer, F. Osmanlı devletinde 1839-1908 tanzimat dönemi beden eğitimi ve spor alanındaki kurumsal yapılanmalar ve okul programlarındaki yeri konusunda bir inceleme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2004, 24(1): 209-25.
27. Güven Ö. Türkiye'de cumhuriyet döneminde beden eğitimi ve spor öğretmen yetiştiren okulların eğitimini hazırlayıcı çalışmalar. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 1996, 1(2): 70-82.
28. Şakar F. Beden eğitimi öğretmeni yetiştirme politikası. Spor Bilimleri I. Ulusal Spor Bilimleri Sempozyum Kitapçığı, 1990: 15-6.
29. Arun AC. Türkiye'de cumhuriyet devrinde beden eğitimi öğretmeni yetiştirme çalışmaları ve aşamaları. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi* 1990, 1(1): 9-13.
33. Milli Eğitim Bakanlığı, Meb mevzuat: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun0/temelkanun0.html> Son Erişim Tarihi: 26 Eylül 2020.
34. Arıcı H. *Okullarda Beden Eğitimi*, 6. Baskı. Nobel Yayın, 1998. Özdemir A. Orta Öğretimde Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin Uygulanabilirliği, Çorum İli ve İlçelerindeki Farklılıkların Değerlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Samsun: 19 Mayıs Üniversitesi, 2000.

35. Doğu G, Aşçı H, Yaman H, Kirazcı S, Özbey S, Mirzeoğlu D, Çelebi M, Mirzeoğlu N, Bağırgan T. *Spor Bilimlerine Giriş*, 2. Baskı. Ankara, Bağırgan Yayınevi, 2003: 113-32.
36. Tamer K. *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakóltesi Yayınları, 1987: 2-9.
37. Özer DS, Özer K. *Çocuklarda Motor Gelişim*, 10. Baskı. Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2019.
38. Kishalı NF. İlköğretimde Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin Uygulanabilirliği (Samsun İli Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Samsun: 19 Mayıs Üniversitesi, 1999.
39. Senemoğlu N. *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*, 26. Baskı. Ankara, Anı Yayıncılık, 2018: 39- 68, 92-5.
40. Graham G, Shirley HH, Parker M. *Children Moving: A reflective Approach to Teaching Physical Education*, 3th Edition. California, Mayfield Publishing Company, 1993: 8.
41. Aracı H. *Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi*, 6. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006.
42. Sosyal Hizmetler Kanunu. T.C. Resmi Gazete, sayı: 18059, 24 Mayıs 1983. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf> Son Erişim Tarihi 29 Eylül 2020.
43. Seyyar A. *Sosyal Politika Bilimine Giriş*, 1. Baskı. Sakarya, Sakarya Yayıncılık, 2011: 347-8.
44. Alçak M. *Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı*, Malatya, Dünya Ambalaj San. Tic. A.Ş., 1997.
45. Sosyal Hizmetler Kanunu. T.C. Resmi Gazete, sayı: 18059, 27 Mayıs 1983. <http://www.turanuslu.net/zihinsel-engelli-zeka-ozurlu-cocuklarda-konusma-ve-dilgelisimi/> Son Erişim Tarihi 28 Eylül 2020.
46. Çoban, E. *Tıbbi-Eğitsel Yaklaşımla Zihinsel Engel*, Ankara, Nobel Basımevi, 2003.
47. MEB. *Çocuk Gelişimi Eğitimi, Zihinsel Engelliler*, Ankara, MEB Yayınları, 2015.
48. Özer DS. *Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2010.
49. Marilyn Friend. *Special Education: Contemporary Perspectivesfor School Professionals*, Boston, Allynand Bacon, 2006: 44.51. Kulaksızoğlu A. *Farklı Gelişen Çocuklar*, 2. Baskı. Ankara, Nobels Yayınları, 2015: 77.
50. Kulaksızoğlu A. *Farklı Gelişen Çocuklar*, 2. Baskı. Ankara, Nobels Yayınları, 2015: 77.
51. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı* 2010: 17-26.

52. Ün N, Çoknaz H. Mental retardasyon ve spor. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2003, 2: 171-8.
53. Ersoy Ö, Avcı N. *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri*, Ankara, Ya-pa Yayınları, 2001: 25-150.
54. Özer D. *Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor*, 4. Baskı. Ankara, Nobel Yayın, 2013: 33-69, 137-48.
55. Uysal A. *Zihinsel Engelli ve Normal Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları 1999.
56. Varol N. *Öz bakım Becerilerinin Öğretimi*, Ankara, Kök Yayıncılık, 2004: 16-75.
57. İnceoğlu M. *Tutum Algı İletişim*, 5. Baskı. Ankara, Beykent Üniversitesi Yayınevi, 2010: 13.
58. Ülgen G. *Eğitim Psikolojisi: Birey ve Öğrenme*. Bilim Yayınları, Ankara, 1995.
58. Nuhoğlu H. İlköğretim fen ve teknoloji dersine yönelik bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *İlköğretim Online Dergisi* 2008, 7(3) :627-39.
59. Tavşancıl E. *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, 6. Baskı. Ankara, Nobel Yayıncılık, 2002.
60. Tolan B, İsen G, Batmaz V. *Ben ve Toplum, Sosyal Psikoloji*, Ankara, Teori Yayınları, 1985.
61. Nartgün Z. Aynı Tutumu Ölçmeye Yönelik Likert Tipi Ölçek İle Metrik Ölçeğin Madde ve Ölçek Özelliklerinin Klasik Test Kuramı ve Örtük Özellikler Kuramına Göre İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2002.
62. İnceoğlu M. *Tutum Algı İletişim*, 1. Baskı. Ankara, Elips Yayınları, 2004.
63. Güney S. *Sosyal psikoloji*, 1.Baskı. Ankara, Nobel Yayınları, 2009.
64. Tavşancıl E. *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, 5. Baskı. Ankara, Nobel Yayınları, 2014.
65. Sakallı N. *Sosyal Etkiler Kim Kimi Nasıl Etkiler?.* Ankara, İmge Yayınevi, 2013.
66. Özkan R. Öğretmen yeterlikleri üzerine bazı düşünceler. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi* 2004, 5 (58): 46-50.
67. Yaylacı F. *Beden eğitimi dersinde nitelik geliştirme sorunu, bilim ve aklın aydınlığında eğitim*. MEB Yayınları, 2012; 13 (147): 23-28.
68. Reston VA, NASPE (Amerika Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Derneği). *Moving Into The Future: National Standards For Physical Education*, 2004.

69. Thurstone LL. *Attitudes can be Measured Readings in Attitude Theory and Measurement*. Martin Fishbein (ed). New York, John Wiley&Sons, Inc. 1967: 77-89.
70. Kağıtçıbaşı Ç. *İnsan ve İnsanlar, Sosyal Psikolojiye Giriş*, 13. Baskı. İstanbul, Evrim Yayınevi, 1988: 144.
71. Kağıtçıbaşı Ç. *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar*, 18. Baskı. İstanbul, Evrim Yayınevi, 2016.
72. Zorba E, Cerit E, Gümüşdağ H, Evli M. Rekreasyon bölümlerinin tercih edilme Nedenleri ve bölüm öğrencilerinin beklentilerinin araştırılması. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi* 2013, 8 (3): 1-14.
73. İftar GK. Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri. İçinde: Eripek S. (editör). *Özel Eğitim*, 1. Baskı. Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1998.
74. Kargın T. Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Özel Eğitim Dergisi* 2004, 5(2): 1-13.
75. Batu S, İftar KG. *Kaynaştırma*, 6. Baskı. Ankara, Kök Yayıncılık, 2011.
76. Metin N. Kaynaştırma. İçinde: N. Baykoç (Editör). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim*, 3. Baskı. Ankara, Eğiten Kitap, 2015: 89-103.
77. MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı. *İlköğretim Okullarındaki Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi*, 1. Baskı. Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 2010: 13.
78. MEB. *Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı*. Ankara.
79. MEB. *Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları Öğretmen Klavuz Kitabı*. Ankara.
80. MEB. *Hoşgeldin Öğretmenim*. Ankara.
81. Sadioğlu Ö, Batu ES, Bilgin A. Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimi öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri. *Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012, 25 (2): 399-432.
82. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Okullarımızda Neden Niçin Nasıl Kaynaştırma*, Yönetici, Öğretmen ve Aile Kılavuzu, 2010.
83. Anıl A. İşverenlerin Engellilere Yönelik Tutumları ile Engelli Çalışanların Çalışma Alanına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2019.
84. Kumtepe H. Ankara’ da Yaşayanların Engellilere Yönelik Tutumları. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2001.

85. Baydık B, Kargın T. Kaynaştırma ortamındaki işiten öğrencilerin işitme engelli akranlarına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi* 2002, 3 (2): 27-39.
86. Çolak M, Çetin C. Öğretmenlerin engelliliğe yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 2014, 29(1), 191-211.
87. Şahin H, Bekir H. Üniversite öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2016, 20(3): 767-79.
88. Bulduk R. Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Engellilere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Aksaray: Aksaray Üniversitesi, 2014.
89. Çetrez İşcan G, Fazlıoğlu Y, Parlak C. İlkokula devam eden normal gelişim gösteren çocukların yetersizliği olan akranlarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2015, 15: 128-38.
90. Dindar N. Çocuk Doktorları İle Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuğa Sahip Anne Babaların Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Bireylere Yönelik Tutumların Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 1995.
91. Gökçe A, Güneş G, Seyitoğlu ÇD. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Engellilere Yönelik Tutum Ve Davranışları. *Medicine Science* 2016, 5(2): 351- 62.
92. Gönülaçan A. Engelli istihdamına yönelik işveren tutumları: Trabzon örneği. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2016, 16 (3): 111-30.
93. Süngü B. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutumlarıyla İlgili Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi, 2012.
94. Özer D, Nalbant S, Ağlamış E, Baran F, Kaya P, Aktop A, Hutzler S. Physical education teacher's attitudes towards children with intellectual disability: the impact of time in service, gender, and previous acquaintance. *J Intellect Disabil Res* 2012, 57(11): 1001-13.
95. Diken Hİ. Sınıfında Engelli Çocuk Bulunan ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 1998.

96. Downs P, Williams T. Student Attitudes Toward Integration of People with Disabilities in Activitiy Settings: A European Comparison. *Adapted Physical Activity Quarterly* 1994, 11: 32-43.
97. Hodge S. Prospective Physical Education Teachers' Attitudes Toward Teaching Students With Disabilities, *Physical Educator* 1998, 55: 68-76.
98. Çetintaş E. Lise Öğrencilerinin Engellilere Yönelik Tutumlarının Okul Sosyal Hizmeti Odağındaİncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2017.
99. Fisher D, Pumpian I, Sax C. High school students attitudes about and Recommendations for their peers with significant disabilities. *J Assoc Pers Sev Handicaps* 1998, 23(3): 272-82.

EKLER

Ek-1: Anket Formu

- Cinsiyetiniz:** Kadın () Erkek ()
- Yaşınız:** 18-22 () 23-27 () 28 ve üstü ()
- Okuduğunuz bölüm:** Engelliler () Beden Eğitimi () Antrenörlük ()
Yöneticilik ()
- Kaçıncı sınıftasınız ?** 1 () 2 () 3 () 4 ()
- Zihinsel engelli tanıdığınız var mı ?** Evet () Hayır ()
- Zihinsel engelli çocuklarla çalışma deneyiminiz oldu mu ?** Evet () Hayır ()
- ZEÇ ile çalışma deneyiminiz varsa nasıl bir deneyim olduğunu açıklayınız.**
- Okulda ZEÇ ile ilgili bir ders aldınız mı ?** Evet () Hayır ()
- Cevabınız evet ise hangi dersleri aldığınızı açıklayınız.**
- ZEÇ ile özel eğitim okulu veya özel eğitim sınıfında çalışmak ister misiniz ?** Evet () Hayır ()

Maddeler							
1	Beden Eğitimi dersinde ZEÇ lerin olması beni mutlu eder.						
2	Beden Eğitimi dersinde ZEÇlerin olması beni endişelendirir.						
3	Sınıfımda ZEÇ olsaydı ona yardımcı olmaya çalışırdım.						
4	ZEÇ,sınıfta akranları tarafından kabul görmez ve dışlanır.						
5	Okul yönetiminin sınıfta ZEÇin eğitim almasını destekleyeceğini düşünüyorum.						
6	Sınıfımda ZE bir çocuğa nasıl eğitim verilebileceğini biliyorum.						
7	Beden Eğitimi dersinde ZEÇ lerin olması dersi zorlaştırır.						
8	Bed. Eğt. dersinde ZEÇ lerin olması sınıftaki akranlarımın işbirliği ve paylaşım duygularının gelişmesini sağlar.						
9	Bed. Eğt. dersinde ZE bir öğrencinin sınıfta davranışlarını kontrol etmek zordur.						

1 0	Bed. Eğt. dersinde ZEÇ olması,diğer öğrencilerin engelli bireyleri anlama ve kabullenmelerine yardımcı olur.					
1 1	Diğer öğrencilerin aileleri sınıfta ZEÇ olmasına karşı çıkarlar.					
1 2	Sınıfta ZEÇ olan öğrenciler,sağlığının değerini daha çok anlar					
1 3	ZE bir öğrenciye başarılı bir eğitim verememekten korkarım.					
1 4	ZEÇ ın engelsiz arkadaşlarıyla birlikte olması,hayata bağlanmasına yardımcı olur.					
1 5	ZE öğrenciye zarar vermekten korkarım.					
1 6	Bed. Eğt. dersi ZEÇ ların başarılı olma duygusunu pekiştirir.					
1 7	Bed. Eğt. dersi ZEÇ ların akranlarıyla kaynaşmasını sağlar.					
1 8	ZEÇ larla çalışabilmem için özel eğitim alanında eğitim almam gerekir.					
1 9	Bed. Eğt. dersinde ZEÇ ların olması,öğretmenin deneyim kazanmasını sağlar					
2 0	Bana yardımcı olacak uzman öğretmen olursa ZEÇ a eğitim verebilirim.					
2 1	Sınıfta ZEÇ ın olması öğretmene ve akranlarına daha sabırlı ve duyarlı olmayı öğretir.					

Ek- 2: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 23/07/2020-E.47394

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu		
Oturum Tarihi: 23.07.2020	Oturum Sayısı: 13	Karar Sayısı: 2020/13-8
Etik Açısından Uygun		
Çalışma Adı	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutumlarının İncelenmesi-Malatya örneği	
Araştırmacılar	Doç.Dr. MEHMET İLKİM (Danışman) Yüksek lisans Öğrencisi ENES GÜN (Yürütücü)	
Başkan Kurul Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Suphi ERDEM Başkan Yardımcısı Kurul Üyesi Prof. Dr. Mustafa ARSLAN Kurul Üyesi Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK Kurul Üyesi Prof. Dr. Mehmet GÜNGÖR Kurul Üyesi Prof. Dr. Lütfiye ÖZDEMİR Kurul Üyesi Prof. Dr. Nesrin SIS Kurul Üyesi Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNER Sekreter Hatice CİHAN		

E-İmzalıdır.
Etik Kurul Başkanı
Hüseyin Suphi ERDEM

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması https://ebys.inonu.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?V=BE8451ZE1 adresinden yapılabilir. (PIN:24981)

Ek-3: Anket Formu Kullanım İzni

ölçek

1 ileti

büşra süngü <busrasungu@hotmail.com>

7 Eki 2020 Çar, 20:57

Alıcı: Enes Gün <enesgunnn@gmail.com>

Ölçeği kullanabilirsin Enes . Çalışmanıda benimle paylaşırsan sevinirim .

iPhone'umdan gönderildi

> Enes Gün <enesgunnn@gmail.com> şunları yazdı (4 Eki 2020 23:19):

>

>

[Alıntılanan metin gizlendi]